

บทที่ 5

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ทำโดยวิธีการทางสถิติเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด โดยใช้สหสัมพันธ์ตำแหน่ง (Rank Correlation Coefficient) จากนั้นก็วิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยนำทฤษฎีการเลือกที่ตั้งมาประกอบการวิเคราะห์ด้วย

การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลง

การพิสูจน์ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้น ใช้สหสัมพันธ์ตำแหน่ง¹ เพื่อดูว่าปัจจัยอะไรที่มีการเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กันมากที่สุด และเป็นคำตอบของการเปลี่ยนแปลง โดยนำข้อมูลประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ และมวบรวมผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรปราการในสาขาต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 2510 - 2519 มาหาจำนวนเพิ่ม และให้ลำดับไว้ ทั้งนี้ภายใต้ความเชื่อที่ว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของอำเภอ จะเป็นแบบเดียวกับของจังหวัด จากนั้นก็นำลำดับที่ได้มาเข้าสู่ตารางสหสัมพันธ์ตำแหน่ง ค่าที่ได้เกิน .6 ถือว่ามีความสัมพันธ์ต่อกัน ค่ามากที่สุดถือว่ามีความสำคัญต่อกันมากที่สุด ส่วนค่าที่ต่ำกว่า .6 ถือว่าไม่มีความสำคัญต่อกัน

จากตาราง ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์ตำแหน่งที่ 1 คือ การไฟฟ้า ประปา กับผลิตภัณฑ์มวลรวม มีค่า .92 แสดงให้เห็นว่า การไฟฟ้า ประปา มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด กล่าวคือ ที่ ๆ มีไฟฟ้า ประปา พร้อมจะดึงดูดผู้คนให้เข้าไปอาศัยมากขึ้น เข้าไปลงทุน

¹สุทธิชัย โควศิริ, สถิติธุรกิจ, หน้า 97 - 103.

ตาราง ๑ แสดงค่าสัมพัทธ์ตำแหน่งของมวลรวมผลิตภัณฑ์ และประชากรอำเภอเมืองสมุทรปราการ ปี 2510-2519

	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	อุตสาหกรรม	ไฟฟ้า ประปา	คมนาคม ขนส่ง	ค้าส่ง ค้าปลีก	ธนาคาร ประกัน ภัย	ที่อยู่ อาศัย	บริหาร ป้องกัน ประเทศ	บริการ	มวลรวม ผลิตภัณฑ์ จังหวัด	ประชากร
เกษตรกรรม												
ก่อสร้าง	-.23											
อุตสาหกรรม	-.15	-.02										
ไฟฟ้า ประปา	-.12	-.05	.7									
คมนาคมขนส่ง	.07	.40	.25	-.08								
ค้าส่ง ค้าปลีก	-.73	.23	.52	.08	.26							
ธนาคารประกันภัย	-.57	.22	-.18	-.55	-.05	.53						
ที่อยู่อาศัย	-.45	.42	.52	.45	.52	.63	.2					
บริหารป้องกันประเทศ	.76	-.24	-.26	-.14	.07	-.41	-.33	-.14				
บริการ	.46	-.57	.22	.43	-.55	-.28	-.5	-.12	.57			
มวลรวมผลิตภัณฑ์จังหวัด	-.22	-.05	.9	.92	-	.4	-.33	.52	-.23	.4		
ประชากร	-.18	-.17	.47	.8	-.48	.13	-.37	.10	-.25	.55	.77	

ธุรกิจการค้ามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงงานอุตสาหกรรม จะเลือกตั้งในที่ ๆ มีไฟฟ้า
 ปรึะปา พร้อม การขยายบริการไฟฟ้า ปรึะปา จึงมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมเป็น
 อย่างมาก ซึ่งการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้นด้วย
 เมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น ทำให้ประชากรอพยพเข้าไปอยู่มากขึ้น เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ความต้อง
 การที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การบริการ และการค้าส่ง ค้าปลีก ก็มีมากขึ้น
 ตามลำดับ จึงกล่าวได้ว่า การไฟฟ้า ปรึะปา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยน
 แปลง

อุตสาหกรรมการผลิต มีค่าสหสัมพันธ์ค่าเท่ากับ .9 เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงโดยตรง ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมการผลิตเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีผลตอบแทนสูง
 และมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เศรษฐกิจของอำเภอดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ การไฟฟ้า ปรึะปา กับการเพิ่มของประชากร ก็มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ
 .8 คิดเป็นอันดับ 3 แสดงให้เห็นว่า ที่ ๆ มีไฟฟ้า ปรึะปา พร้อม จะดึงดูดให้ประชาชนอพยพ
 เข้าไปอยู่มากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า การขยายตัวของ การไฟฟ้า ปรึะปา ทำให้ประชากรขยาย
 ตัวด้วย

การขยายตัวของประชากร เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
 ด้วย โดยมีค่าสหสัมพันธ์อันดับที่ 4 ทั้งนี้เพราะพื้นที่ที่มีรายได้ดีย่อมดึงดูดประชากรจากที่อื่น
 ให้อพยพเข้าไปหางานทำ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ของตนเอง

การเกษตรกรรม กับ สถาบันราชการ มีค่าสหสัมพันธ์ค่าเท่ากับ 5 แสดงให้เห็นว่า
 การเกษตรกรรมแต่เดิมมีบทบาทต่อความมั่นคงของอำเภอมาก ทำให้ต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบ
 เกี่ยวกับการเกษตรกรรมของอำเภอหลายหน่วยงาน อาทิเช่น มีเกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ
 ประมงอำเภอ ตลอดจนมีหน่วยสำรวจประมง และมีกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตรมาก
 มาย แสดงว่าความเจริญที่มีมาช้านานนั้น แต่เดิมได้ขึ้นกับการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ จาก

สภาพพื้นที่ที่อยู่ติดทะเล ทำให้มีเรือสำราญรอน้ำ เรือตระเวนรักษาความปลอดภัย และ ประชาชนก็คุ้นเคยกับการสัญจรทางน้ำมาแต่เดิม อาชีพประมงจึงเป็นอาชีพสำคัญของประชากรเรื่อยมา ครั้นต่อมาการสัญจรทางน้ำลดความสำคัญลง ก็เริ่มมีการเพาะปลูกหนานาเลี้ยงสัตว์ แต่การประมงก็ยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของอำเภออยู่มากนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่าการเกษตรกรรมมีบทบาทต่อการบริหารป้องกันประเทศ และขณะเดียวกันการบริหารประเทศก็มีส่วนเสริมให้การเกษตรกรรมขยายตัว

การไฟฟ้า ประปา กับการอุตสาหกรรม มีค่าสหสัมพันธ์ค่าแห่งเท่ากับ .7 คิดเป็นอันดับที่ 6 แสดงว่า การขยายตัวของ การไฟฟ้า ประปา เป็นผลจากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมการผลิต ที่ ๆ มีโรงงานตั้งอยู่มาก ย่อมต้องการบริการไฟฟ้า ประปา มากขึ้น การบริการไฟฟ้า ประปา จึงต้องเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และที่ ๆ มีไฟฟ้า ประปา พร้อมอุตสาหกรรม ก็จะเข้าไปลงทุน

ที่อยู่อาศัยกับการค้าส่งค้าปลีก มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .63 คิดเป็นอันดับที่ 7 แสดงให้เห็นว่า การขยายตัวของย่านพักอาศัย เป็นผลมาจากการค้าส่ง ค้าปลีก และที่ ๆ มีบ้านพักอาศัยมาก มักเป็นบริเวณที่เป็นศูนย์กลาง มีการค้าขายมาก อาทิ ตำบลสำโรงเหนือ ซึ่งมีบ้านพักอาศัยมากที่สุดนั้น อยู่ในย่านการค้าที่สำคัญของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ส่วนค่าสหสัมพันธ์ค่าแห่งตัวต่อไปล้วนแต่มีค่าต่ำกว่า .6 ทั้งสิ้น ซึ่งแสดงว่ามีนัยสำคัญแก่กันน้อยมาก หรือไม่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน จึงจะไม่ยกขึ้นมากล่าว

จากการวิเคราะห์โดยสหสัมพันธ์ค่าแห่ง พบว่า การขยายตัวของบริการไฟฟ้า ประปา ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวและทำให้ประชากรขยายตัวด้วย ทั้งนี้เพราะการบริการไฟฟ้า ประปา เป็นปัจจัยทำให้เกิดการขยายตัวด้านต่าง ๆ ทั้งเพื่อพักอาศัย พาณิชย์ และอุตสาหกรรม ซึ่งการขยายตัวของกิจกรรมดังกล่าว ทำให้โครงสร้างของอำเภอเปลี่ยนแปลงไป โดยกิจกรรมที่มีการขยายตัวสูงสุด และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุด ก็คือ อุตสาหกรรม

ปัจจัยที่ทำให้อำเภอเมืองสมุทรปราการต่างไปจากภาคกลาง

สภาพของภาคกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ ๑๐ จังหวัดด้วยกัน คือ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี อโยธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพมหานคร-ธนบุรี และสมุทรปราการ

สภาพทางเศรษฐกิจ ภาคกลางเป็นภาคเดียวของประเทศที่มีโครงสร้างการผลิตด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก คือ มีสัดส่วนของมูลค่าการผลิตจากสาขาอุตสาหกรรมถึง ๔๕ % ของผลิตภัณฑ์ของภาค ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรกรรมมีเพียง ๑๖.๓ % ในปี ๒๕๑๘ โดยมีโครงสร้างการผลิตดังนี้ คือ

๑. การเกษตรกรรม ภาคกลางเป็นแหล่งเกษตรกรรมใหญ่ โดยเฉพาะบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของประเทศ และเป็นแหล่งปศุสัตว์ใหญ่ โดยเฉพาะสัตว์ปีก พริกเบ็ดและไก่ ส่วนการประมงนั้น ส่วนใหญ่เป็นการประมงน้ำจืด

๒. เหมืองแร่และขอยหิน สัดส่วนของมูลค่าการผลิตด้านการเหมืองแร่และขอยหิน มีมูลค่าสูงเมื่อเทียบกับภาคอื่น

๓. การอุตสาหกรรม มูลค่าอุตสาหกรรมของภาคกลาง มีค่าสูงถึงร้อยละ ๔๕ ของผลิตภัณฑ์ภาค อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ขยายตัวออกไปโดยรอบกรุงเทพมหานคร บริเวณจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการจ้างแรงงานด้านอุตสาหกรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ

๔. การค้าและบริการ ภาคกลางมีอุตสาหกรรมเด่นกว่าภาคอื่นของประเทศ และการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าภายนอกภาค ในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญของประเทศ ส่วนกิจกรรมบริการมีสัดส่วนไม่สูงเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะภาคกลางนี้มีกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลาง ทำให้สามารถใช้บริการจากกรุงเทพฯ ได้ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มของมูลค่าด้านการบริการก็เป็นไปในอัตราสูง ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องจากการขยายตัวของกิจกรรมด้านการอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย ที่กระจายออกไปสู่ชานเมืองกรุงเทพฯ มากขึ้น

ในด้านการเศรษฐกิจของภาคนั้น ปรากฏว่าภาคกลางมีรายได้ประชากรต่อบุคคลสูงกว่าทุกภาคในประเทศ โดยจำแนกเป็นจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพฯ ได้ดังนี้ คือ

จังหวัด	รายได้ต่อบุคคล (บาท)
สมุทรปราการ	๑๘,๘๐๖.๑
นนทบุรี	๖,๑๓๐.๘
ปทุมธานี	๕,๕๖๒.๖
สระบุรี	๕,๑๐๘.๘
ชัยนาท	๓,๒๕๓.๘
อยุธยา	๓,๐๕๖.๘
ลพบุรี	๒,๘๘๘.๖
สิงห์บุรี	๒,๖๔๘.๑
อ่างทอง	๒,๓๐๐.๓
ภาคกลาง	๕,๓๒๔

จะเห็นว่า จังหวัดกว่าครึ่งหนึ่ง คือมีถึง ๕ จังหวัด ที่รายได้เฉลี่ยของประชากรต่ำมาก ประมาณ ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ บาทต่อปีเท่านั้น และมี ๓ จังหวัด คือ สระบุรี ปทุมธานี และนนทบุรี ที่มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๕,๐๐๐-๖,๐๐๐ บาท ซึ่งเท่ากับค่าเฉลี่ยของภาค มีเพียงจังหวัดสมุทรปราการเพียงจังหวัดเดียวเท่านั้น ที่มีรายได้เฉลี่ยเกือบ ๒๐,๐๐๐ บาท จึงจัดได้ว่าจังหวัดสมุทรปราการมีรายได้สูงที่สุดในภาคกลาง

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงรายได้ของประชากรในภาคกลางและจังหวัดสมุทรปราการ จะปรากฏดังนี้

	พ. ศ. ๒๕๑๐		พ. ศ. ๒๕๑๘		การเปลี่ยนแปลง มูลค่า (บาท) อัตรา	
	ค่า	อัตรา	ค่า	อัตรา	มูลค่า	อัตรา
ภาคกลาง	๓,๘๓๔	๑๐๐	๓,๑๖๘	๑๐๐	๓,๓๓๕	๘.๓
จังหวัดสมุทรปราการ	๑๐,๑๕๑	๑๐๐	๒๔,๘๐๕	๑๐๐	๑๔,๖๕๔	๑๔.๕

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดสมุทรปราการสูงกว่าของภาคกลางมาก กล่าวคือ ในปี ๒๕๑๐ รายได้เฉลี่ยของประชากรจังหวัดสมุทรปราการเท่ากับ ๑๐,๑๕๑ บาท ขณะที่ของภาคเท่ากับ ๓,๘๓๔ บาท ซึ่งสูงกว่าของภาคถึง ๒.๖ เท่าตัว ครั้นในปี ๒๕๑๘ รายได้เฉลี่ยของ

จังหวัดเท่ากับ ๒๔,๘๐๕ บาท และของภาคเท่ากับ ๙,๑๖๕ บาท ซึ่งของจังหวัดสูงกว่าของภาคถึง ๓.๕ เท่าตัว และเมื่อพิจารณาถึงการขยายตัวทางรายได้ ปรากฏว่าของภาคกลางเปลี่ยนแปลงในอัตราเพียงร้อยละ ๔.๙ ในขณะที่จังหวัดสมุทรปราการเปลี่ยนแปลงไปถึงร้อยละ ๑๔.๕ ต่อปี จึงกล่าวได้ว่า จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดนำในภาคกลางโดยแท้จริง

สภาพประชากร

๑. การเพิ่มของประชากร จากสำมะโนประชากรปี ๒๕๐๓ ถึง ๒๕๑๓ ประชากรเพิ่มจาก ๒,๓๓๖,๑๙๓ คน เป็น ๒,๙๙๕,๓๖๑ คน โดยจังหวัดที่มีการเพิ่มมากที่สุด คือ สมุทรปราการ ลพบุรี และนนทบุรีตามลำดับ

๒. ประชากรในเขตเมืองและชนบท จากสำมะโนประชากร ปี ๒๕๑๓ ประชากรในเขตเมือง (เทศบาล) ของภาคกลางมีทั้งสิ้น ๒๕๖,๘๔๔ คน คิดเป็น ๘.๒% ของประชากรของภาค โดยจังหวัดที่มีเขตเมืองใหญ่ที่สุด คือ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งอาจนับให้เป็นเมืองนำ หรือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคกลางได้

๓. การอพยพของประชากร การอพยพของประชากรในภาคกลาง ร้อยละ ๖๕.๓ เป็นการอพยพระหว่างภายในภาค และร้อยละ ๓๐.๗ เป็นการอพยพจากภาคอื่น

การอพยพเป็นการอพยพจากชนบทสู่ชนบทถึงร้อยละ ๔๕ สาเหตุของการอพยพก็เพื่อหาที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรม

จังหวัดที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ของการอพยพกับการทำงาน คือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ซึ่งมีอัตราเพิ่มของผลผลิตส่วนรวมจังหวัด ระหว่างปี ๒๕๑๐-๒๕๑๓ ประมาณ ร้อยละ ๙.๖, ๔.๔ และ ๑๖.๕ ต่อปี ตามลำดับ โดยสมุทรปราการมีอัตราการเพิ่มสูงที่สุด

จะเห็นได้ว่าศูนย์กลางการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และประชากรของภาคกลาง จะอยู่บริเวณกรุงเทพมหานคร และจังหวัดรอบๆ คือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ทำให้เกิดเป็นภาคนครหลวงขึ้น โดยจังหวัดเหล่านี้จะทำหน้าที่รับการขยายตัวจากกรุงเทพฯ ทั้งในประชากร และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรปราการทำหน้าที่รับการขยายตัวทางอุตสาหกรรมจากกรุงเทพฯ และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญเป็นที่สองรองจากกรุงเทพฯ อันทำให้มีสภาพต่างไปจากจังหวัดอื่นในภาคกลาง

สภาพจังหวัดสมุทรปราการที่ต่างไปจากภาคกลาง

จากการเปลี่ยนแปลงของอำเภอเมืองสมุทรปราการดังกล่าว ทำให้อำเภอเมืองสมุทรปราการมีสภาพต่างไปจากพื้นที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจประชากรอพยพเข้ามาสู่อำเภอเมืองสมุทรปราการจำนวนมาก จนทำให้อำเภอเมืองสมุทรปราการมีลักษณะเด่นต่างไปจากพื้นที่อื่น ดังนี้คือ

1. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ จังหวัดสมุทรปราการมีลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ต่างไปจากภาคกลาง คือ

	ภาคกลาง	จังหวัดสมุทรปราการ
การเกษตรกรรม	3,130.5 (13)	405.6 (3.6)
อุตสาหกรรม	14,331.5 (59.3)	7,996.8 (71.6)
บริการ	6,695 (27.7)	2,770.8 (24.6)

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคกลางที่มีอุตสาหกรรมเด่นกว่าอย่างอื่นนั้น ปรากฏว่าจังหวัดสมุทรปราการยังมีความเด่นมากกว่า กล่าวคือ ภาคกลางมีรายได้จากการอุตสาหกรรม 59.3 % แต่จังหวัดสมุทรปราการมีรายได้จากการอุตสาหกรรมถึง 71.6 % ซึ่งนับว่าสูงที่สุดกว่ากิจกรรมอื่น

นอกจากนี้ ในด้านการประกอบอาชีพของประชากร ปรากฏว่ามีโครงสร้างการประกอบอาชีพที่ต่างไปจากภาคกลาง คือ

	ภาคกลาง	จังหวัดสมุทรปราการ
การเกษตรกรรม	882,050 (67.4)	50,070 (38.1)
อุตสาหกรรม	150,705 (11.5)	40,286 (30.7)
บริการ	275,528 (21.1)	41,001 (31.2)

จะเห็นได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่ถึง 67.4 % ของภาคกลางทำอาชีพเกษตรกรรม มีประชากรเพียง 11.5 % ทำอาชีพอุตสาหกรรม และ 21.1 % ทำอาชีพบริการ ในขณะที่ จังหวัดสมุทรปราการมีประชากรทำกรเกษตรเพียง 38.1 % อุตสาหกรรม 30.7 % และ บริการ 31.2 % นับว่ามีโครงสร้างการประกอบอาชีพต่างไปจากภาคกลางโดยสิ้นเชิง

อุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการมีสัดส่วนสูงกว่าภาคกลางทั้งรายได้และแรงงาน ทำให้อุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการมีความเด่นมาก

การขยายตัวของอุตสาหกรรม ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดสูงขึ้น ทำให้ประชากรมี รายได้ต่อบุคคลสูงกว่าจังหวัดอื่นใดในภาคกลาง ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

	ภาคกลาง	จังหวัดสมุทรปราการ
รายได้ต่อบุคคล	5,724	19,906.1 (บาท)

จังหวัดสมุทรปราการมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงกว่าภาคกลางถึง 3.5 เท่า นับว่า สูงกว่าภาคกลางมาก

2. ประชากร การที่จังหวัดสมุทรปราการมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูง ทำให้เกิดการอพยพเข้าสู่จังหวัดสมุทรปราการมาก ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเพิ่มในอัตรา สูงกว่าจังหวัดอื่นในภาคกลาง

	ประชากร	การเพิ่ม	
	ปี 2513	ปี 2518	จำนวน อัตรา/ปี
ภาคกลาง	6,531,766	7,845,344	1,313,578 4.02
ภาคนครหลวง	4,120,507	5,122,534	1,002,027 4.86
กรุงเทพ-ธนบุรี	3,516,000	4,349,000	833,000 4.74
นนทบุรี	272,376	343,712	71,336 5.24
สมุทรปราการ	331,302	429,822	98,520 5.95

จะเห็นได้ว่า ประชากรในภาคนครหลวงมีมากกว่า 65 % ของประชากรในภาคกลาง และมีมากในกรุงเทพ-ธนบุรี แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเปลี่ยนแปลง ปรากฏว่า กรุงเทพ-ธนบุรี เพิ่มในอัตราที่ช้ากว่า นนทบุรี และสมุทรปราการ โดยกรุงเทพ-ธนบุรี เพิ่มในอัตราร้อยละ 4.74 ต่อปี ในขณะที่นนทบุรีเพิ่มในอัตรา 5.24 และสมุทรปราการ 5.95 ต่อปี จึงกล่าวได้ว่า จังหวัดสมุทรปราการมีการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุดในภาคกลาง

การที่จังหวัดสมุทรปราการมีโครงสร้างเศรษฐกิจและประชากร เด่นกว่าของภาค ก็เนื่องมาจากโครงสร้างทางอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ โดยอำเภอเมืองสมุทรปราการเป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด และมีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดในจังหวัด จึงควรมีการศึกษาถึงสภาพของอุตสาหกรรมในอำเภอและแนวโน้มของอุตสาหกรรมในอนาคต เพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงของอำเภอเมืองอันจะเกิดขึ้นจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคตด้วย

สภาพของอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

การขยายตัวของอุตสาหกรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งกำลังมีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมให้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจชั้นอุตสาหกรรมมีผลตอบแทนสูง และเป็นเศรษฐกิจแบบประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายจึงมุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น โดยการส่งเสริมให้มีการขยายตัวทางอุตสาหกรรมการผลิต

ประเทศไทยเริ่มดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นครั้งแรก เมื่อปี 2504 โดยแผนพัฒนาฉบับแรกมุ่งเพิ่มรายได้ประชาชาติร้อยละ 5 ต่อปี รายได้ต่อหัวประชากรร้อยละ 3 ต่อปี และอัตราเพิ่มของผลผลิตทางอุตสาหกรรมร้อยละ 10 - 20 ต่อปี เมื่อแผนพัฒนาฉบับแรกสิ้นสุดลง มวลรวมผลิตภัณฑ์ของประเทศได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 7 ต่อปี จาก 56,000

ล้าน ในปี 2503 เป็น 87,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2509¹ และโรงงานอุตสาหกรรม ในปี 2503 มีทั้งสิ้น 12,190 ราย ครั้นในปี 2520 มีถึง 53,974 ราย โดยจำแนกเป็น โรงสีข้าว 30,410 ราย และโรงงานอื่น 23,564 ราย ในจำนวนนี้เป็นโรงงานในกรุงเทพมหานคร 12,016 ราย ซึ่งเป็นโรงสีข้าว 148 ราย และโรงงานอื่น 11,868 ราย และเป็นโรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ 1,390 ราย ซึ่งเป็นโรงสีข้าว 83 ราย และโรงงานประเภทอื่น 1,307 ราย อนึ่ง โรงสีข้าวในบางครั้งก็ไม่ได้จัดรวมในประเภทโรงงาน ดังนั้น เมื่อพิจารณาเฉพาะโรงงานผลิตจะเห็นว่าน้อยกว่าโรงสีข้าว กล่าวคือ มีโรงงานอื่น เพียง 23,564 ราย ในขณะที่มีโรงสีข้าวถึง 30,410 ราย และในจำนวนโรงงานประเภทอื่นนี้ เป็นโรงงานในกรุงเทพมหานครถึง 50.4 % คือมีโรงงานถึง 11,868 ราย รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรปราการ มีโรงงาน 1,307 แห่ง² ส่วนจังหวัดอื่นนอกเหนือจากนี้ มีโรงงานน้อยมาก ตั้งแต่ ต่ำกว่า 100 โรงงาน จนถึง 900 โรงงาน จึงนับว่า จังหวัดสมุทรปราการมีการรวมตัวทางอุตสาหกรรมโรงงานมากกว่าจังหวัดอื่นยกเว้นกรุงเทพมหานคร

นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิต และกระจายโรงงานออกนอกกรุงเทพมหานคร ทำให้โรงงานขยายตัวมาสู่จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งที่อำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ โดยเฉพาะอำเภอเมืองสมุทรปราการมีโรงงานมากที่สุด ในจังหวัด โดยในปี 2502 มีนโยบายย้ายโรงฟอกหนัง และทยอยออกจากกรุงเทพมหานคร บริเวณคลองเตย เขตพระโขนง ให้ออกมาสู่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ทำให้ในปี 2519 มีโรงงานทั้งสิ้นในจังหวัด 1,220 โรงงาน เป็นโรงงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการ 597

¹นิคม จันทรวิทุร, แรงงานไทยในอุตสาหกรรม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 9 - 12.

²กรมโรงงานอุตสาหกรรม สถิติจำนวนโรงงานแยกตามจังหวัดเมื่อสิ้นปี 2520 (เอกสารโรเนียว), หน้า 1 - 3.

โรงงาน เท่ากับ 48.9 % ในอำเภอพระประแดง 569 โรงงาน เท่ากับ 46.6 % อำเภอ
บางพลี 30 โรงงาน เท่ากับ 2.5 % และอำเภอบางบ่อ 26 โรงงาน เท่ากับ 2.1 %

อุตสาหกรรมโรงงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งสินค้า
ประเภทบริโภคและประเภททุน ตั้งแต่ปี 2512 ถึง 2519 โดยโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่ม
ขึ้นจาก 23 โรงงานในปี 2512 เป็น 597 โรงงานในปี 2519 และคนงานก็เพิ่มขึ้นจาก
1,112 คน ในปี 2512 เป็น 26,975 คน ในปี 2519 โดยมีสัดส่วนการเพิ่มในแต่ละปี
ดังนี้

ตาราง 20 แสดงจำนวนเพิ่มของคนงาน โรงงาน ประชากร และร้อยละของ
แรงงานต่อประชากรทั้งหมดอำเภอเมืองสมุทรปราการ ปี พ.ศ. 2512-
2519

ปี พ.ศ.	จำนวน โรงงาน	จำนวน คนงาน	จำนวน ประชากร	ร้อยละของคน งาน/ประชากร
2512	23	1,112	134,712	.8
2513	79	4,928	141,556	3.5
2514	128	7,068	150,340	4.7
2515	350	15,565	161,111	9.7
2516	406	16,938	170,918	9.9
2517	466	18,903	180,074	10.5
2518	535	21,708	188,783	11.5
2519	597	26,975	198,649	13.6

ตาราง 2 แสดงจำนวนเพิ่มของโรงงานอุตสาหกรรมในตำบลต่าง ๆ อำเภอเมือง
สมุทรปราการ ปี 2512 - 2519

เขต ตำบล	ปี พ.ศ.	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519
ลำโรงเหนือ		8	21	14	55	23	19	20	18
บางเมือง		-	4	1	6	-	4	1	8
ห้วยยาน		3	6	11	63	10	19	13	9
ในคลองบาง-									
ปลาดุก		1	4	5	14	3	2	4	5
แหลมฟ้าผ่า		1	-	-	6	-	2	3	-
นาเกลือ		-	-	-	-	-	-	1	-
บางปูใหม่		4	9	7	43	9	2	5	5
แพรกษา		-	-	-	-	-	1	-	-
บางควน		2	-	3	7	-	-	3	1
ปากคลองบาง									
ปลาดุก		1	3	6	13	7	5	11	6
บางปู		-	1	-	-	-	-	3	2
บางโปรง		-	-	1	-	-	1	3	1
ปากน้ำ		3	8	1	15	4	5	3	8
รวม		23	56	49	222	56	60	69	62

จะเห็นได้ว่า แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็วจากเดิม ในปี 2512 คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีเพียงร้อยละ .8 ของประชากรทั้งอำเภอ และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเป็น 3.5 % ในปี 2513 เป็น 4.7 % ในปี 2514 และเป็น 13.6 % ในปี 2519 จึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมเป็นสาขาอาชีพที่กำลังมีการขยายตัวสูงมาก

นอกจากนี้ในด้านจำนวนโรงงานและการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมนั้น ปรากฏความหนาแน่นของโรงงานอุตสาหกรรม ดังนี้คือ

ปี พ.ศ.	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนโรงงาน	ขนาดโรงงานเฉลี่ย
2511	8,937.5	23	388.6
2518	11,125	535	20.8

เมื่อสิ้นปี 2511 มีจำนวนโรงงานที่จดทะเบียนเป็นโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 23 โรงงาน มีเนื้อที่วัดได้ 8,937.5 ไร่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยโรงงานละ 388.6 ไร่ ซึ่งนับว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมเบาบางมาก แต่ครั้งในปี 2518 มีโรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 535 โรงงาน และเนื้อที่อุตสาหกรรมวัดได้ 11,125 ไร่ คิดเป็นเนื้อที่เฉลี่ยโรงงานละ 20.8 ไร่ ซึ่งนับว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นขึ้นกว่าปี 2511 มาก

การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้นเป็นไปในพื้นที่ต่าง ๆ ดังตารางแสดงการเพิ่มของโรงงานในตำบลต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2512 ถึง 2518 จากตาราง จะเห็นได้ว่า ในปี 2512 นั้น อุตสาหกรรมยังมีน้อย โดยจะเกาะกลุ่มบริเวณตำบลสำโรงเหนือ บางควน ปากน้ำ หายบาน บางปูใหม่ ในคลองบางปลากด ปากคลองบางปลากด และแหลมฟ้าผ่า โดยมีในตำบลสำโรงเหนือมากที่สุด จากนั้นอุตสาหกรรมในตำบลต่าง ๆ ก็ขยายตัวขึ้นทุกปี โดยตำบลสำโรงเหนือมีการขยายตัวมากที่สุด รองลงมาคือ ตำบลหายบาน บางปูใหม่ ปากคลองบางปลากด ปากน้ำและในคลองบางปลากด ตามลำดับ เป็นการขยายตัวจากทางเหนือลงมาใต้ จากสำโรงเหนือลงมาหายบาน และ

บางปูใหม่ และจากปากคลองบางปลากระต๊ามในคลองบางปลากระต๊าม และแหลมฟ้าผ่า ซึ่งบริเวณดังกล่าวถึงนี้เป็นเขตอุตสาหกรรมสำคัญของอำเภอเมืองสมุทรปราการ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วมากในปี ๒๕๑๕ ซึ่งปรากฏว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๒๒ โรงงาน ในขณะที่ปีอื่นๆ เพิ่มขึ้นละ ๕๐-๗๐ โรงงานเท่านั้น

องค์ประกอบที่ทำให้อุตสาหกรรมขยายตัว

เพื่อทราบเหตุผลของการที่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เลือกตั้งที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ว่ามีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งอย่างไร ในการนี้ได้ทำการสำรวจและสัมภาษณ์โรงงาน และคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ดังนี้คือ

เหตุที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เพราะ

มีที่ดินอยู่แล้ว	๕๐ %
ที่ดินมีราคาถูก	๒๕.๗%
ใกล้แหล่งตลาดและวัตถุดิบ	๕.๗%
การคมนาคมขนส่งสะดวกสบาย	๗.๑%
รัฐบาลให้ตั้ง	๑๔.๓%
ไม่ทราบ	๗.๑%

จะเห็นได้ว่าร้อยละ ๕๐ เป็นเพราะมีที่ดินอยู่แล้ว และการที่มีที่ดินอยู่แล้วก็เพราะที่ดินมีราคาถูก เพราะพบว่า ๒๕.๗ % ที่ตั้งในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เพราะที่ดินมีราคาถูก และปัจจัยที่พิจารณาตามมาก็คือ เป็นนโยบายของรัฐบาลให้ตั้งโรงงานอยู่ชานเมือง คิดเป็น ๑๔.๓ % นอกนั้นก็ปัจจัยในด้านการคมนาคมขนส่ง สินค้า และวัตถุดิบ จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เลือกตั้งโรงงานอุตสาหกรรม คือ ที่ดินมีราคาถูก และรัฐบาลส่งเสริม รวมทั้งมีความสะดวกในการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ

เหตุที่แรงงานอพยพเข้ามาทำงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

โรงงานอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้น ทำให้เกิดการอพยพเข้าของแรงงานเป็นอย่างมากด้วย ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์คนงานใน

โรงงานอุตสาหกรรมสามารถสรุปที่มาของแรงงานได้ ดังนี้คือ

ภูมิภาค	ร้อยละ
ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๕๕.๑
กรุงเทพมหานคร	๑๐.๒
ภาคเหนือ	๖.๑
ภาคตะวันออก	๔.๔
ภาคกลาง	๔.๒
ภาคใต้	๑.๔
จังหวัดสมุทรปราการ	๓.๕
จังหวัดในภาคตะวันตก	๖.๔

แรงงานส่วนใหญ่ถึง ๕๕.๑ % มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ แรงงานที่มาจากกรุงเทพมหานคร มี ๑๐.๒ % นอกนั้นก็มาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง ๔.๒ % และเป็นแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการเอง ๓.๕ % รองลงมาคือ แรงงานจากภาคตะวันตก ๖.๔ % ภาคเหนือ ๖.๑ % ภาคตะวันออก ๔.๔% และภาคใต้น้อยที่สุด ๑.๔% แสดงว่าแรงงานกว่าครึ่งหนึ่งมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และรองลงมาคือ ภาคกลาง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร

เหตุผลที่แรงงานเหล่านี้ทำงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการ คือ

เป็นคนในจังหวัดสมุทรปราการ	๓ %
เพื่อนชักชวนมา	๓๘.๒ %
เพื่อหางานทำ	๔๔.๘ %
ย้ายตามโรงงานมา	๑๔.๘ %

จะเห็นว่า แรงงานที่อพยพเข้ามาทำงานในโรงงาน อำเภอเมืองสมุทรปราการ ส่วนใหญ่ถึง ๔๔.๘% มาเพราะต้องการมาหางานทำ อันเนื่องมาจากความขาดแคลนของภูมิภาคอื่น ๆ และมีคนล้นงาน ทำให้เกิดการแย่งกันอยู่แย่งกันกิน จึงต้องเดินทางไปหางานทำยังแหล่งอื่นที่มีความต้องการแรงงาน และเมื่อเดินทางไปแล้วก็กลับไปชักชวนเพื่อนฝูงและ

ญาติพี่น้องให้เข้าไปทำงานยังที่ ๆ คนทำงานอยู่ คงจะเห็นได้ว่า แรงงานที่ได้รับการชักชวน
 มามีถึง ๓๘.๒% นอกนั้นก็เป็แรงงานที่ย้ายตามโรงงานมา ซึ่งมี ๔.๘% และแรงงานท้องถิ่น
 เองมีเพียง ๙% เท่านั้น จึงเห็นได้ว่า แรงงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการยังมีการทำงาน
 ในโรงงานอุตสาหกรรมน้อยมาก ส่วนใหญ่แรงงานในโรงงานจะเป็นแรงงานที่อพยพมาจาก
 จังหวัดอื่น โดยเฉพาะจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง

จากเหตุผลต่าง ๆ ที่ทำให้โรงงานและคนงานขยายตัวในอำเภอเมืองสมุทรปรา
 การ เห็นสมควรหยิบยกปัจจัยดังกล่าวที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขยายตัวมาพิจารณา ทั้งใน
 ด้านการลงทุน แรงงาน ตลาด แหล่งวัตถุดิบ และการคมนาคมขนส่ง ดังนี้คือ

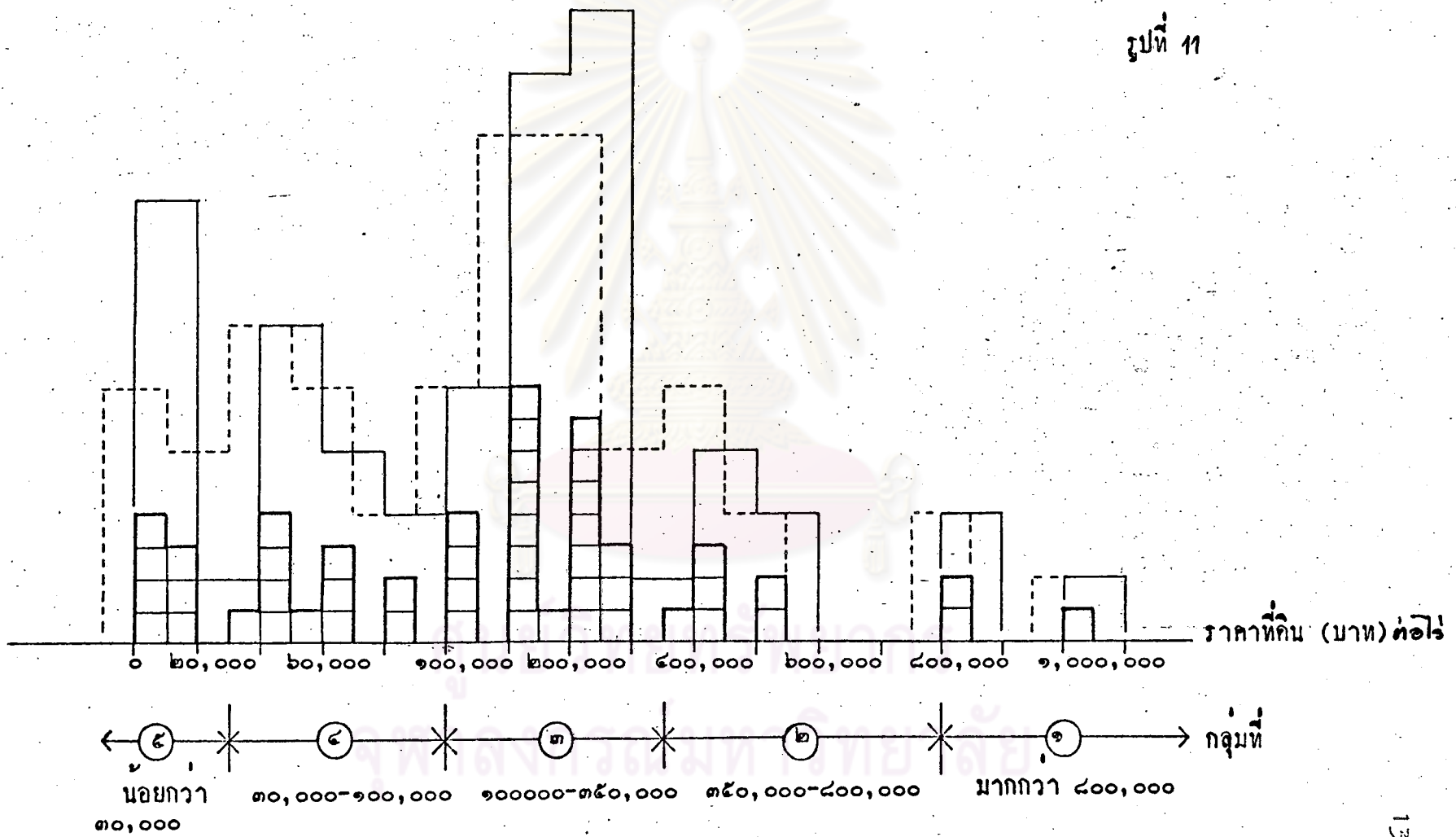
๑. การลงทุน การลงทุนอุตสาหกรรมนั้น แบ่งเป็นการลงทุนด้านที่ดิน และอื่น ๆ
 ที่ดินเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุน ราคาที่ดินจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง และมีส่วนต่อการขยาย
 ตัวของโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

ก) ราคาที่ดิน การเลือกที่นั้น ผู้ลงทุนย่อมต้องการพื้นที่ที่มีความสะดวกที่สุด
 และซื้อได้ในราคาถูกที่สุดด้วย ซึ่งราคาที่ดินนั้นจะสูงต่ำต่างกันไปตามความเจริญ หรือตาม
 ความสะดวกสบายที่ได้รับ โดยพื้นที่ที่มีถนนตัดผ่าน มีประปา ไฟฟ้าพร้อม และอยู่ใกล้กับศูนย์
 กลางของการบริหารและพาณิชย์ จะมีราคาสูงมาก ส่วนพื้นที่ที่ยังเป็นที่รกร้าง ขาดการพัฒนา
 ก็จะมีราคาต่ำ ดังจะได้นำการประเมินราคาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ บริเวณอำเภอเมือง
 สมุทรปราการ ปี ๒๕๑๘ มาพิจารณา โดยการจัดกลุ่มบริเวณที่มีราคาใกล้เคียงกัน ไว้ใน
 กลุ่มเดียวกัน หนึ่ง บริเวณริมถนนสุขุมวิททั้งสองฝั่ง จะมีราคาสูงที่สุด โดยจะมีราคาสูง
 มากในช่วงที่ติดต่อกับเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร และจะค่อย ๆ ต่ำลงตามระยะทางที่
 ไกลจากกรุงเทพฯ ออกไป โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามราคาที่ดิน ๕ กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มที่ ๑ เป็นกลุ่มที่มีราคาสูง ตั้งแต่ 800,000 บาทขึ้นไป ต่อหนึ่ง
 ไร่ อันได้แก่ บริเวณสองข้างถนนสุขุมวิท ช่วงเทศบาลปากน้ำและช่วงพระโขนง-สำโรง

การแบ่งกลุ่มที่ดินอำเภอเมืองสมุทรปราการตามราคาตลาด ปี ๒๕๑๘

รูปที่ ๑๑

การศึกษากារเปลี่ยนแปลง ของ อ.เมือง สมุทรปราการ

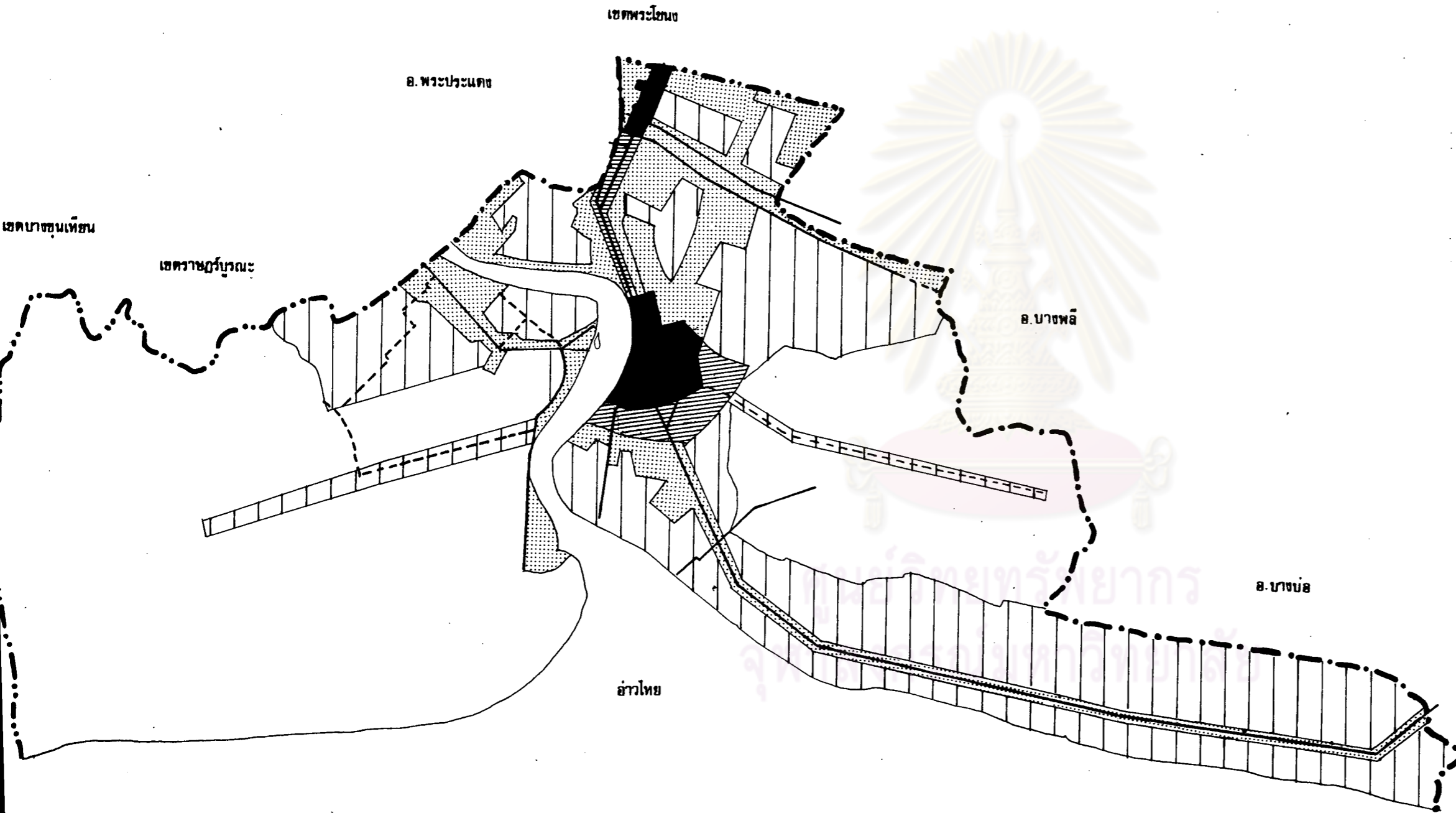
อ.ที่ปรึกษา ผศ.ธีรชัย กำภู ณ อยุธยา
นิสิต นล.ปราณี นันทเสนามาตร

A 935198

แผนผังเมือง

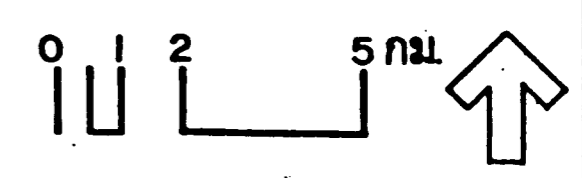
บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดง ภาพแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามราคาประเมิน
อำเภอเมืองสมุทรปราการ ปี 2519-2521

- มากกว่า 800,000 บาท /ไร่
- 350,000 - 800,000 บาท /ไร่
- 100,000 - 350,000 บาท /ไร่
- 30,000 - 100,000 บาท /ไร่
- น้อยกว่า 30,000 บาท /ไร่

แผนที่
20

ที่มา : สำนักงานที่ดิน จังหวัดสมุทรปราการ

ในสหกรณ์บ้านสำโรงเหนือ ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้า ศูนย์การค้า ตลอดจนหมู่บ้านจัดสรร เป็นจำนวนมาก มีถนน ตรอก ซอย มาก ทั้งนี้เพราะอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด การคมนาคมสะดวก มีไฟฟ้า และประปาพร้อม ทำให้ประชากรที่อยู่กรุงเทพฯ สามารถพักอาศัยอยู่บริเวณบ้านจัดสรรในสหกรณ์บ้านสำโรงเหนือได้ โดยไม่ต้องเปลี่ยนงาน เพราะสามารถเดินทางไปทำงานกรุงเทพฯ อย่างเดิมได้

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ บริเวณริมถนนสุขุมวิท ช่วงระหว่างสำโรงเหนือปากน้ำ คือช่วงที่ผ่านตำบลบางเมือง รวมทั้งบริเวณถนน ตรอก ซอย ในสหกรณ์บ้านสำโรงเหนือ มีราคาสูงตั้งแต่ 350,000 - 800,000 บาท เป็นช่วงที่มีประชากรอยู่อาศัยหนาแน่น ประกอบไปด้วยยานพาหนะกรรม ยานพักอาศัย และยานอุตสาหกรรม

กลุ่มที่ 3 เป็นบริเวณที่อยู่ติดจากกลุ่มที่ 2 คือช่วง ถนนเพชรเกษม ในสหกรณ์บ้านสำโรงเหนือ รวมทั้งตรอก ซอย ริมถนน คว และช่วงถัดจากถนนสุขุมวิทเขาไปทางฝั่งขวา จนถึงเทศบาลปากน้ำ และช่วงถัดจากเทศบาลปากน้ำ ตั้งแต่สุขุมวิทกิโลเมตร 29 ไปตามถนนสุขุมวิทเรื่อยไปจนจดอำเภอบางพลี กลุ่มบริเวณตำบลทวายบางช่วงติดแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางปูใหม่ และบางปูเก่า ซึ่งอยู่ในเขตสหกรณ์บางปูทั้งสิ้น รวมทั้งบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ช่วงถนนสุขสวัสดิ์ทั้ง 2 ฝั่ง บางชนิดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีราคา ไร่ ละ 100,000 - 350,000 บาท

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่อยู่ติดจากกลุ่มที่ 3 ออกไปอีก คือบริเวณตำบลโคกกลาง บางพลัด บริเวณหลังถนนสุขสวัสดิ์ และช่วงริมฝั่งเจ้าพระยาฝั่งขวาเขาไปจนจดถนนสุขสวัสดิ์ ในตำบลปากคลองบางพลัด ตลอดจนบริเวณสองฝั่งคลองสรรพสามิต ส่วนบริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยานั้นได้แก่ ตำบลบางเมือง ท้ายบ้าน บางปูใหม่ และบางปูเก่า ที่นอกเหนือจากกลุ่มที่ 2 และ 3 รวมทั้งถนนพุทธรักษาตลอดสาย ซึ่งกลุ่มที่ 5 นี้ มีสภาพของดินเหมาะแก่การเพาะปลูกพอสมควร และพื้นที่ส่วนใหญ่ยังใช้ในการเกษตรกรรมอยู่บาง ยกเว้นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และบริเวณที่ติดทะเล เป็นกลุ่มที่ดินมีราคาตั้งแต่ ไร่ ละ 30,000 -

100,000 บาท

กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มสุดท้ายที่นอกเหนือจากกลุ่มที่ 1 - 4 เป็นกลุ่มที่มีราคา
ไว้ จะต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งได้แก่ ตำบลนาเกลือ แหลมฟ้าผ่า และแพรกษา ซึ่ง
เป็นตำบลที่ไร้พื้นที่ส่วนใหญ่ในการเกษตรกรรม ทั้งการกสิกรรม และประมง

จากการแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามราคาที่ดินข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การเลือกที่ตั้ง
เพื่อประกอบการอุตสาหกรรมนั้น ช่วงที่เหมาะสมที่สุด คือ กลุ่มที่ 3 และ 4 เพราะเป็นช่วง
ที่ทางตัวเมืองพอสมควร มีถนนสุขุมวิทผ่าน ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวก นอกจากนี้ยังมี
บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้วย ทำให้สามารถขนถ่ายสินค้าวัตถุดิบทางน้ำได้โดยสะดวก
ส่วนกลุ่มที่ 4 นั้น เป็นบริเวณที่อยู่ติดถนนใหญ่เข้าไปเล็กน้อย เริ่มมีการพัฒนาบ้างแล้ว และ
มีแนวโน้มจะเจริญเติบโตในอนาคต ทั้ง 2 กลุ่มเป็นกลุ่มที่มีทำเลเหมาะสม และมีราคาไม่สูง
จนเกินไปนัก จัดได้ว่ามีราคาค่อนข้างถูก เมื่อเทียบกับราคาที่ดินในตัวเมืองสมุทรปราการ
หรือกรุงเทพมหานครซึ่งมีราคาสูงมาก จึงจัดได้ว่าเป็นบริเวณที่น่าสนับสนุนให้มีการลงทุน ซึ่ง
ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลบางกวน บางโปรง ตำบองเหนือช่วงติดถนนสุขุมวิทเข้าไป
ตำบลปากคลองบางปลากด ในคลองบางปลากด ท้ายบ้าน บางปูใหม่ และบางปู เป็นต้น

ส่วนกลุ่มที่ 1 และ 2 นั้น ยังอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และตัวเมืองสมุทร-
ปราการจนเกินไป ทำให้การขออนุญาตตั้งสถานประกอบการทำได้ยาก และการประกอบกิจ
การอุตสาหกรรมอาจจะรบกวนผู้อยู่อาศัยในชุมชนนั้นด้วย ก่อให้เกิดเหตุเคื้อครอนรำคาญ
อันเป็นปัญหาของเมืองอย่างมาก นอกจากนั้นในเรื่องราคาที่ดินก็ยังสูงมากอีกด้วย

ส่วนกลุ่มที่ 5 นั้น ยังเป็นบริเวณที่เป็นชนบทอยู่มาก เป็นแหล่งเกษตรกรรม
ใหญ่ของเมืองสมุทร เก็บรักษาไว้ให้เป็นดูชาวอนุ่นำของเมือง เพราะรายได้จากการกสิกรรม
และประมงยังเป็นอาชีพสำคัญของประชากรอยู่ การจะเข้าไปดำเนินการอุตสาหกรรมจะเป็น
การบุกรุกที่ทางการเกษตรและก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อม ทำให้ผลผลิตเกษตรเสียหายด้วย

ข) ด้านเงินทุน อุตสาหกรรมเป็นกิจกรรมที่มีการลงทุนสูง ดังนั้นจะได้นำเงิน
ทุนจดทะเบียนของโรงงานประเภทต่าง ๆ มาพิจารณา เพื่อทราบว่าอุตสาหกรรมแต่ละประเภท
มีการลงทุนสูงต่ำอย่างไร ดังนี้

ตาราง 22 แสดงจำนวนเงินทุนจดทะเบียนของโรงงานอุตสาหกรรม และเงินทุนเฉลี่ย
ต่อโรงงาน

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	เงินทุนรวม	เงินทุนเฉลี่ย/โรงงาน
อาหาร	50	244,624,622	4,892,492
สิ่งทอ	78	1,300,430,478	18,061,534
แปรรูปไม้	70	134,919,907	1,848,217
เคมีภัณฑ์	49	740,136,803	15,104,832
ยาง, พลาสติก	46	252,028,060	5,478,871
เกี่ยวกับหนัง	92	19,552,800	210,245
วัสดุก่อสร้าง	12	48,400,000	4,033,333
โลหะ	178	832,016,513	4,648,137
ไฟฟ้า	22	492,919,712	22,405,441

จะเห็นว่าอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การไฟฟ้า มีการลงทุนเฉลี่ย
โรงงานละ 22 ล้านบาท รองลงมาคือ การผลิตเกี่ยวกับสิ่งทอ ลงทุนเฉลี่ยโรงงานละ 18
ล้านบาท เคมีภัณฑ์ 15 ล้านบาท ส่วนการผลิตเกี่ยวกับยาง พลาสติก อาหาร โลหะ วัสดุก่อสร้าง
มีการลงทุนเฉลี่ยโรงงานละ 4-5 ล้านบาท การแปรรูปไม้ลงทุนโรงงานละ 1 ล้าน
บาท และการผลิตเกี่ยวกับหนังมีการลงทุนต่ำสุดเพียง 2 แสนบาท จะเห็นได้ว่าโรงงานขนาด
ใหญ่ที่มีการลงทุนสูงยังมีอยู่จำนวนน้อย ส่วนอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนต่ำนั้นมีอยู่จำนวนมาก

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงการลงทุนอุตสาหกรรม ปรากฏว่า เป็นการลงทุนจาก นายทุนต่างอำเภอ และต่างจังหวัดถึงเกือบ ๕๐ % ทั้งนี้ จากการแจกแบบสอบถามบรรดา เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการถึงการเป็นเจ้าของ สามารถสรุปเป็นรายละเอียดของการเป็นเจ้าของได้ ดังนี้คือ

เป็นเจ้าของโดย	%
คนในจังหวัดสมุทรปราการ	๓๒.๒
- เครือเดียวกับอำเภอพระประแดง	๑๗.๐
นายทุนกรุงเทพมหานคร	๔๓.๔
- เครือเดียวกับบริษัทในกรุงเทพฯ	๑๕.๒
เป็นหุ้นส่วนกับต่างประเทศ	๑๑.๔
- เครือเดียวกับบริษัทต่างประเทศ	๓.๔
ไม่ทราบ	๑๓.๕

จากที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ถึง ๔๓.๔ % เป็นการลงทุนจากนายทุนกรุงเทพฯ ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีเพียง ๓๒.๒ % นอกนั้นเป็นการลงทุนโดยคนต่างชาติ ๑๑.๔ % และที่ไม่ทราบแน่ชัดอีก ๑๓.๕ % จึงเห็นได้ว่า การลงทุนอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการส่วนใหญ่ เป็นการลงทุนจากคนในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะที่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ มีการลงทุนสูง และเป็นโรงงานผลิตสินค้าประเภททุน จะเป็นการลงทุนจากบริษัทในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสาขาเดียวกับบริษัทในต่างประเทศ โดยมีกรุงเทพฯเป็นศูนย์กลางการบริหาร และอำเภอเมืองสมุทรปราการเป็นแหล่งผลิต อำเภอเมืองสมุทรปราการจึงเป็นศูนย์กลางของการลงทุนจากนายทุนทั้งในและนอกประเทศ นับเป็นศูนย์กลางการผลิตระดับภาคและชาติเลยทีเดียว

2. แรงงาน โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการส่วนใหญ่ เป็นโรงงานขนาดเล็ก เครื่องจักรน้อย การผลิตส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานคนอยู่ แรงงานจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรม ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองนั้นจะมีขนาดต่างกันไปตามจำนวนคนงาน ดังตาราง

ตาราง 23 แสดงขนาดของโรงงานจำแนกตามจำนวนคนงาน ปี 2519

ขนาดคนงาน	สถานประกอบการ	
	จำนวน	%
1 - 9	233	39
10 - 49	253	43.2
50 - 99	54	9.1
100 - 249	32	5.4
250 - 499	17	2.9
500 - 1,000	1	0.2
มากกว่า 1,000	2	0.3
รวม	597	100

อำเภอเมืองสมุทรปราการนั้น โรงงานส่วนใหญ่มีคนงานขนาดต่ำกว่า 50 คน โดย 43.2 % เป็นโรงงานขนาด 10 - 49 คน และ 39 % เป็นโรงงานขนาด 1 - 9 คน ส่วนโรงงานที่มีคนงานมาก หรือโรงงานขนาดใหญ่ นั้นจะมีจำนวนน้อยลงตามขนาด กล่าวคือ โรงงานขนาด 50 - 99 คนมี 9.1 % ขนาด 100 - 249 คน มี 5.4 % ขนาด 250 - 499 คน มี 2.9 % และโรงงานขนาด 500 คนขึ้นไปมีเพียง 3 แห่งเท่านั้น คิดเป็น .5 % จึงกล่าวได้ว่า โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองนั้นมีกว่า 82 % ยังเป็นโรงงานขนาดเล็ก โรงงานขนาดกลางที่มีคนงาน 50 ถึง 499 คน มี 17.4 % ส่วนโรงงานขนาดใหญ่ที่มีคนงานมากกว่า 500 คนนั้น มีน้อยมากเพียง .4 % เท่านั้น

นอกจากนี้การพิจารณาบทบาทของอุตสาหกรรมยังทำได้โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของพนักงานในโรงงานแต่ละประเภท เพื่อทราบว่าการผลิตประเภทใดใช้แรงงานมากที่สุด เพราะโรงงานขนาดใหญ่ใช้พนักงานมากย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านแรงงานในขนาดค่อนข้างมาก

ตาราง 24 แสดงจำนวนโรงงาน พนักงาน และพนักงานเฉลี่ยต่อโรงงานประเภทต่าง ๆ อำเภอเมืองสมุทรปราการ

ประเภทการผลิต	จำนวนโรงงาน	จำนวนพนักงาน	พนักงานเฉลี่ยต่อโรงงาน
อาหาร	50	2,250	45
สิ่งทอ	78	10,304	132
แปรรูปไม้	70	1,318	19
เคมีภัณฑ์	49	1,372	28
ยาง, พลาสติก	46	1,585	34
เกี่ยวกับหนัง	92	924	9
วัสดุก่อสร้าง	12	731	61
เกี่ยวกับโลหะ	178	6,242	35
ไฟฟ้า	22	2,249	102

จากตาราง โรงงานขนาดใหญ่ที่ใช้พนักงานเฉลี่ยต่อโรงงานมากที่สุดก็คือการผลิตเกี่ยวกับสิ่งทอ ซึ่งมีพนักงานเฉลี่ย 132 คน รองลงมาคือ การผลิตเกี่ยวกับไฟฟ้า ใช้พนักงานเฉลี่ย 102 คน และการผลิตเกี่ยวกับวัสดุก่อสร้าง ใช้พนักงานเฉลี่ย 61 คน นับเป็นกลุ่มประเภทโรงงานขนาดใหญ่ที่ใช้แรงงานเฉลี่ยต่อโรงงานมากที่สุด รองลงมาคือ

โรงงานที่ใช้คนงานเฉลี่ย 30 - 50 คน คือ การผลิตอาหารใช้คนงานเฉลี่ย 45 คน การผลิตเกี่ยวกับโลหะใช้คนงานเฉลี่ย 35 คน การผลิตเกี่ยวกับยางและพลาสติก ใช้คนงานเฉลี่ย 34 คน และการผลิตเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ใช้คนงานเฉลี่ย 28 คน ส่วนโรงงานที่มีคนงานเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การแปรรูปไม้ มีคนงานเฉลี่ย 19 คน และการผลิตเกี่ยวกับหนังใช้คนงานเฉลี่ย 9 คน ซึ่งน้อยที่สุดกว่าโรงงานประเภทอื่น

จากการวิเคราะห์ด้านการลงทุนและแรงงาน สามารถแบ่งโรงงานได้เป็น

3 ขนาด คือ

(1) โรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งมีการลงทุนสูงที่สุด และใช้แรงงานมากที่สุด ได้แก่ โรงงานไฟฟ้า สิ่งทอ วัสดุก่อสร้าง และเคมีภัณฑ์ อนึ่ง โรงงานเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์นั้นแม้ว่าจะมีการลงทุนสูง แต่ใช้คนงานเฉลี่ยน้อย เพราะเป็นการผลิตที่ค่อนข้างอันตราย ต้องควบคุมดูแลให้ทั่วถึง และต้องมีความระมัดระวังสูง จึงต้องมีคนงานจำนวนไม่มากนัก เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแลความปลอดภัย อีกทั้งขั้นตอนในการผลิตก็ต่างไปจากการผลิตประเภทอื่น และต้องการแรงงานที่มีความชำนาญพิเศษด้วย ซึ่งการผลิตประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่

(2) โรงงานขนาดกลาง คือ โรงงานที่มีเงินลงทุนขนาด 4 - 5 ล้านบาท มีคนงานเฉลี่ยต่อโรงงาน 30 - 50 คน อันได้แก่ โรงงานผลิตเกี่ยวกับอาหาร โลหะ และยาง, พลาสติก ซึ่งโรงงานเหล่านี้ใช้วัตถุดิบจากทั้งภายในและต่างประเทศ

(3) โรงงานขนาดเล็ก คือ โรงงานที่มีเงินลงทุนต่ำ ขนาด 2 แสนบาทถึง 2 ล้านบาท และมีคนงานเฉลี่ยต่อโรงงานน้อยไม่เกิน 20 คน อันได้แก่ โรงงานแปรรูปไม้ และการผลิตเกี่ยวกับหนัง ซึ่งใช้วัตถุดิบส่วนใหญ่จากภายในประเทศ

3. คามตลาดและแหล่งวัตถุดิบ

ในการจะเลือกตั้งอุตสาหกรรม ณ พื้นที่ใด จำเป็นต้องศึกษาให้ทราบว่ากิจกรรมนั้น ๆ ใช้วัตถุดิบอะไร และแหล่งวัตถุดิบอยู่ที่ใดบ้าง อีกทั้งมีตลาดรับสินค้าอยู่ที่ใด จากการศึกษาอุตสาหกรรมของอำเภอเมืองสมุทรปราการ พบว่า อำเภอเมืองสมุทรปราการมีอุตสาหกรรมที่สำคัญ 9 ชนิด คือ การผลิตเกี่ยวกับอาหาร สิ่งทอ แปรรูปไม้ เคมีภัณฑ์ ยางและพลาสติก ฟอกหนัง ทำวัสดุก่อสร้าง ทำโลหะ และไฟฟ้า ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้และตลาดรับสินค้านั้นมีต่างกันไป ดังนี้คือ

ก) วัตถุดิบ วัตถุดิบที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นมีทั้งมาจากภายในและต่างประเทศ ดังนี้คือ

ประเภทอุตสาหกรรม	ในประเทศ %	ต่างประเทศ %
เกษตรกรรม	58.82	41.18
แร่ โลหะ และเซรามิกส์	74.57	25.43
เคมี และผลิตภัณฑ์เคมี	23.52	76.48
เครื่องกล และเครื่องไฟฟ้า	30.38	69.62
วัสดุก่อสร้าง	62.29	37.71
สิ่งทอ	32.33	67.67
ผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น	45.48	53.52

วัตถุดิบที่ใช้นั้น มีทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ โดยการผลิตประเภทเกษตรกรรม แร่ โลหะ และเซรามิกส์ รวมทั้งวัสดุก่อสร้าง และบริการ ใช้วัตถุดิบจากภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่การผลิตประเภท เคมีภัณฑ์ เครื่องกล เครื่องไฟฟ้า สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ใช้วัตถุดิบส่วนใหญ่จากต่างประเทศ

1) วัตถุดิบจากต่างประเทศ วัตถุดิบที่สั่งจากต่างประเทศนั้น สั่งจาก
ประเทศต่าง ๆ ดังนี้คือ

- เคมีภัณฑ์ ส่วนใหญ่จากประเทศญี่ปุ่น อังกฤษ และ สหรัฐอเมริกา
- เยื่อกระดาษ ส่วนใหญ่จากสหรัฐอเมริกา สวีเดน ญี่ปุ่น และฮ่องกง
- เส้นใยประดิษฐ์และไนลอน จากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน และ เนเธอร์แลนด์
- ฝ้าย จากอียิปต์ ชูตาน อูกานดา และเปรู
- ส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่จากอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมัน
- ส่วนประกอบยานยนต์ ส่วนใหญ่จากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ ออสเตรเลีย

ดังนี้ คือ

2) วัตถุดิบจากภายในประเทศ เป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ที่มีในภาคต่าง ๆ

- กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางการสั่งซื้อซึ่งสินค้าประเภท สารเคมี เส้นใยต่าง ๆ ฝ้าย โลหะ
- ภาคกลาง มีหนังสัตว์ โลหะ ฝ้าย ถั่วเหลือง
- จังหวัดสมุทรปราการ มีหนังหมัก ฝ้าย สัตว์น้ำ ผลไม้
- ภาคเหนือ มีหนังสัตว์ ดิน ฝ้าย ถั่วเหลือง
- ภาคใต้ มียางพารา ดิน
- ภาคตะวันออก มีไม้ น้ำตาล ยาง ดิน
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีหนังสัตว์
- ภาคตะวันตก มีหิน และทราย

วัตถุดิบที่ใช้นั้นมีทั้งวัตถุดิบจากภายในประเทศ และต่างประเทศ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทำให้การเลือกที่ตั้งโรงงาน จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ศูนย์กลางของการขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และ ทางอากาศ ได้โดยสะดวก ซึ่งสมุทรปราการมีความได้เปรียบกว่าพื้นที่อื่น เพราะมีที่ตั้งติดกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางของประเทศอยู่แล้ว ทำให้การขนส่งวัตถุดิบทำได้โดยสะดวก

ข) ตลาดสินค้าอุตสาหกรรม จากการออกแบบสอบถามเจ้าของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม พบว่า มีตลาดสินค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นสัดส่วนดังนี้

ตลาดภายในจังหวัดสมุทรปราการ	14.4 %
ตลาดกรุงเทพมหานคร	51.5 %
ตลาดจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ	18.6 %
ตลาดต่างประเทศ	15.5 %

ตลาดสินค้าส่วนใหญ่ถึง 51.5 % เป็นตลาดในกรุงเทพมหานคร ที่เหลืออีก 33.0 % เป็นตลาดภายในประเทศ โดยร้อยละ 18.6 เป็นตลาดในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศและร้อยละ 14.4 เป็นตลาดในจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนที่เหลืออีก 15.5 % เป็นตลาดต่างประเทศ จึงเห็นได้ว่าตลาดสินค้าที่สำคัญคือ ตลาดกรุงเทพมหานคร

4. การคมนาคมขนส่ง

ปัจจุบันการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบนั้น ทำได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ แต่อำเภอเมืองสมุทรปราการ การขนส่งสินค้าและวัตถุดิบทำได้เพียงทางน้ำและทางบกเท่านั้น ส่วนทางอากาศต้องขนส่งผ่านกรุงเทพมหานคร

ก) ทางบก การขนส่งสินค้าในระยะสั้นจะนิยมขนส่งทางบกมากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่สะดวก และราคาถูก แต่ในกรณีที่มีการขนส่งในระยะทางไกล ๆ การขนส่งทาง

เรือจะถูกกว่า เพราะชนโคที่ละมาก ๆ ดังนั้น การขนส่งสินค้าและวัตถุดิบระหว่างประเทศ จึงนิยมขนส่งทางเรือ ส่วนการขนส่งวัตถุดิบภายในประเทศจะนิยมใช้ทางบก

อนึ่ง เนื่องจากภาคกลางมีอุตสาหกรรมหนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณกรุงเทพมหานครและจังหวัดข้างเคียง โดยจะหนาแน่นมากทางด้านใต้ของกรุงเทพฯ คือบริเวณจังหวัดสมุทรปราการ อำเภอบางพลี และอำเภอเมืองสมุทรปราการ อุตสาหกรรมในบริเวณดังกล่าวมีหลายประเภทด้วยกัน ทำให้มีความต้องการวัตถุดิบนานาชนิด จากทั้งในและนอกประเทศ วัตถุดิบในประเทศนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตทางเกษตรกรรม อาทิ ฝัก ผลไม้ ยาง น้ำมันพืช ข้าวโพด ฝ้าย ปอ เชื้อเพลิง ไม้ สัตว์บก สัตว์น้ำ และอื่น ๆ เป็นต้น สินค้าและวัตถุดิบเหล่านี้จะเดินทางเข้าและออกจากกรุงเทพฯ วันละมาก ๆ ดังนี้คือ

ตาราง 25 แสดงปริมาณสินค้าเข้าและออกกรุงเทพมหานคร โดยเฉลี่ยต่อวัน
ปี 2515

ภาค	จากภาคต่างๆเข้า กรุงเทพมหานคร	%	จากกรุงเทพมหานคร ไปภาคต่าง ๆ	%
ภาคกลาง	26,626.49	77.2	7,329.7	56.3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	6,693.13	19.4	4,829.9	37.1
ภาคใต้	717.83	2.1	518.1	4.0
ภาคเหนือ	456.52	1.3	348.4	2.7
รวม	34,493.97	100	13,026.1	100

ที่มา : กองวิจัยสินค้าและตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
ระบบการขนส่งสินค้าของไทย กันยายน 2519

การศึกษาการเปลี่ยนแปลง ของ อ.เมือง สมุทรปราการ

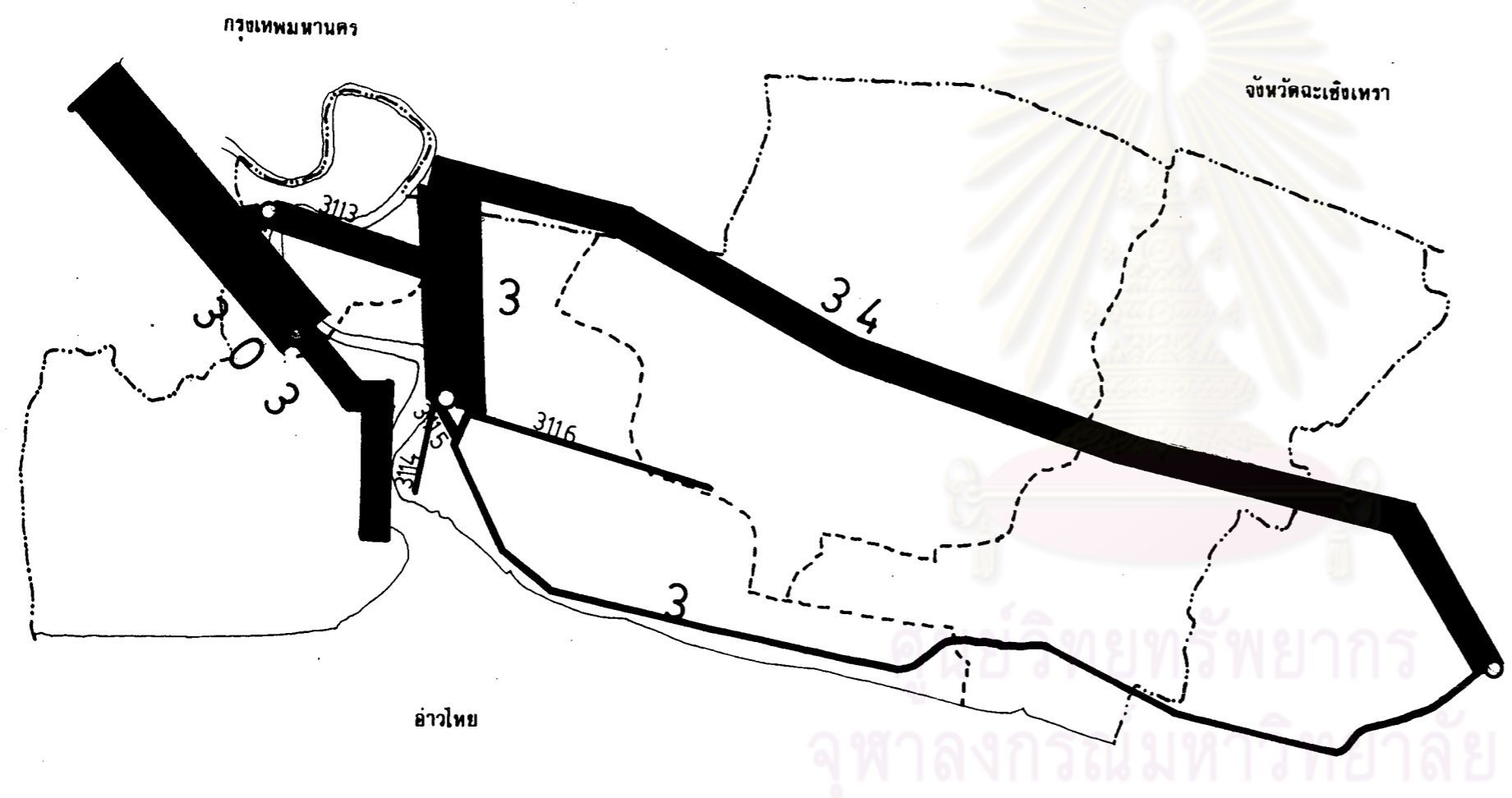
อ.ที่ปรึกษา ผศ.ธีรชัย กำภู ณ อยุธยา
นิสิต นล.ปราณี นันทเสนามาตร์

A 935198

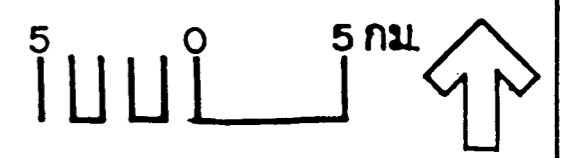
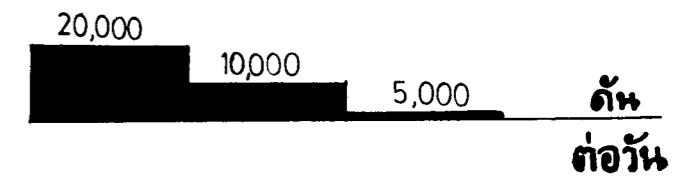
แผนผังเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดง เส้นทางการจราจร และปริมาณยาน
พาหนะ ในปี 2515

แผนที่
21

ที่มา

จากตาราง สินค้าและวัตถุดิบจะเข้าและออกจากกรุงเทพมหานครวันละประมาณ 34,493.97 + 13,026.1 = 47,520.07 ตัน ทำให้เกิดการคมนาคมขนส่งคับคั่ง โดยเฉพาะในบริเวณภาคกลาง เพราะมีสินค้าเข้าและออกจากกรุงเทพฯ มากที่สุด โดยสินค้าเหล่านี้จะมีทั้งเข้าจังหวัดสมุทรปราการเป็นทางผ่านไปทางภาคตะวันออก เพราะจังหวัดสมุทรปราการอยู่ติดกรุงเทพฯ และเป็นทางเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ กับภาคตะวันออก โดยทางสาย 3 กรุงเทพฯ-สมุทรปราการ (สุขุมวิท) และบางนา-บางปะกง ทำให้การจราจรของจังหวัดบริเวณติดกับกรุงเทพมหานครหนาแน่นมาก โดยจะหนาแน่นบริเวณถนนสุขุมวิท (กรุงเทพฯ-สมุทรปราการ) ถนนสุขสวัสดิ์ (ดาวคะนอง-ป้อมพระจุลฑา) และถนนลำโรง-ท่าหิน ซึ่งการจราจรจะคับคั่งกว่าถนนภายในจังหวัด ดังนี้คือ

สาย 3	กรุงเทพฯ-สมุทรปราการ	20,165
	สมุทรปราการ-บางปะกง	2,381
สาย 34	บางนา-บางปะกง	9,943
สาย 303	ดาวคะนอง-ป้อมพระจุลฑา	19,324
		8,492
สาย 3113	ลำโรง-ท่าหิน	10,335
สาย 3114	ท่าบ้าน-ปากน้ำ	2,244
สาย 3115	กาญจนาภิเษก	3,341
สาย 3116	บางบึง-แพรกษา	1,093

จะเห็นได้ว่าการคมนาคมขนส่งจะหนาแน่นใน 3 บริเวณ คือ ถนนดาวคะนอง-ป้อมพระจุล (ช่วงอำเภอพระประแดงและอำเภอเมืองสมุทรปราการ) ถนนกรุงเทพฯ - สมุทรปราการ ช่วงลำโรงเหนือถึงปากน้ำ และบริเวณถนนลำโรง-ท่าหิน บริเวณถนนเจ้าสมิงพราย ซึ่งทั้ง 3 บริเวณนี้จะมีโรงงานอุตสาหกรรมเกาะกลุ่มหนาแน่น มีการขนส่งสินค้าวัตถุดิบและเป็นบริเวณที่อยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร ทำให้การจราจรคับคั่งถึงวันละ 10,000 - 20,000 เที่ยว นอกจากนี้การขนส่งและคมนาคมจากภาคตะวันออกเข้ากรุงเทพฯ และจากกรุงเทพฯ ไปภาคตะวันออกจะใช้เส้นทางสายสมุทรปราการ-

บางปะกง และบางนา-บางปะกง ได้ ซึ่งถ้าจะไปภาคตะวันออกโดยตรงโดยไม่ผ่านตัวเมืองสมุทรปราการ จะนิยมใช้สายบางนา-บางปะกงมากกว่า ทำให้ถนนสายบางนา-บางปะกงมีการจราจรวันละเกือบ 10,000 เที่ยว ขณะที่ถนนสุขุมวิทมีเพียงวันละ 2,000 เที่ยวเท่านั้น ซึ่งใกล้เคียงกับถนนภายในจังหวัดสายอื่น ๆ คือถนนห้าแยกปากน้ำ ถนนกาญจนาภิเษกและถนนบางมิ่ง-แพรกษา ซึ่งมีการจราจรเฉลี่ยวันละประมาณ 2,000 เที่ยวเช่นกัน ซึ่งนับว่ายังเบาบางอยู่

ข. ทางน้ำ การขนส่งสินค้านั้นมีทั้งสินค้าเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการผลิต โดยการขนส่งสินค้าเกษตรมากรุงเทพฯ จะอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองแยกต่าง ๆ เช่น คลองภาษีเจริญ และคลองดำเนินสะดวก ในเขตกรุงเทพมหานคร คลองสรรพสามิต และคลองสำโรง ในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำผลผลิตมาจำหน่ายในตัวเมืองสมุทรปราการและกรุงเทพมหานคร

ส่วนการขนส่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตนั้น เนื่องจากอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการมีทั้งอุตสาหกรรมประเภทบริโภคและประเภททุน ทำให้มีความต้องการวัตถุดิบทั้งทางเกษตรและไม่ใช่อเกษตร ซึ่งวัตถุดิบที่ไม่ใช่อเกษตรนั้นส่วนใหญ่ต้องสั่งจากต่างประเทศอาทิ พลาสติก ใยสังเคราะห์ เยื่อกระดาษ เครื่องจักรกล เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ และโลหะต่าง ๆ เป็นต้น วัตถุดิบเหล่านี้จะขนมาทางเรือเข้าปากอ่าวไทยมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา โดยจะแวะส่งสินค้าที่ท่าขึ้น ๆ สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเข้ามาเทียบท่าเรือกรุงเทพฯ ของการทำเรือแห่งประเทศไทยเป็นสำคัญ เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้โรงงานต่าง ๆ พากันมาตั้งริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อความสะดวกในการใช้ท่าเรือด้วย จึงกล่าวได้ว่า ท่าเรือเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ดึงดูดให้เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมขึ้นในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

5. การเลือกที่ตั้งกับการขนส่ง

การคมนาคมขนส่ง มีบทบาทต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมมากเพราะการขนส่งเป็นต้นทุนอันหนึ่งในการผลิต ดังนั้น ถ้าการขนส่งมีราคาสูง ต้นทุนจะสูงขึ้น และ

ทำให้ราคาสินค้าของสูงขึ้นด้วย ทั้งสินค้าที่มีราคาสูงนั้นยอมแพ้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้นผู้ประกอบการจึงเลือกตั้งโรงงานให้ไกลตลาดหรือแหล่งวัตถุดิบ เพื่อประหยัดค่าขนส่ง อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมในการเลือกที่ตั้งต่างกันไป โดยมีหลักในการพิจารณา คือ

ประเภทการผลิตที่ต้องอยู่ไกลแหล่งวัตถุดิบ และที่ต้องอยู่ใกล้ตลาด¹

ลักษณะของการผลิต	ที่ตั้ง	ประเภทอุตสาหกรรม
ทำให้น้ำหนักลดลง ทำให้น้ำหนักมากขึ้น ขนาดเล็กลง ขนาดใหญ่ขึ้น	แหล่งวัตถุดิบ ตลาด แหล่งวัตถุดิบ ตลาด	เกี่ยวกับหนัง ประกอบรถยนต์ ซีเมนต์ อิฐบล็อก ปั่นฝ้าย อัดขน พลาสติก-ยาง ประกอบรถยนต์ การผลิต เครื่องใช้
วัตถุดิบอาจเน่าเสีย	แหล่งวัตถุดิบ	อาหารกระป๋อง อาหารแช่เย็น ผลไม้ อาหารทะเล สัตว์น้ำ
ผลผลิตอาจเน่าเสีย	ตลาด	อาหาร กวยเตี๋ยว ขนม น้ำแข็ง
ผลผลิตอาจแตกหักเสียหาย	ตลาด	วัสดุก่อสร้าง เฟอร์นิเจอร์ ทำหลอดแก้ว
วัตถุดิบอาจเป็นอันตราย	แหล่งวัตถุดิบ	สารเคมี

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมนั้น สามารถเลือกตั้งได้ทั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ และใกล้ตลาด โดยลักษณะการผลิต ถ้าการผลิตนั้นทำให้มีน้ำหนักลดลง มีขนาดเล็กลง วัตถุดิบอาจเน่าเสีย หรืออาจเป็นอันตรายได้ จะตั้งใกล้แหล่ง

¹E.M. Hoover, An Introduction to Regional Economics (New York: Alfred A. Knopf, Inc. 1971); p. 47.

วัตถุดิบเป็นสำคัญ แต่ถาการผลิตนั้น เมื่อผลิตแล้ว ผลผลิตมีน้ำหนักมากขึ้น มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือผลิตผลอาจเน่าเสีย อาจแตกหักเสียหาย หรือเป็นการให้บริการ จะตั้งไกลตลาดมากที่สุด

ก) อุตสาหกรรมที่ควรตั้งไกลแหล่งวัตถุดิบ

1) อุตสาหกรรมฟอกหนัง เพราะหนังสัตว์ที่ได้จากสัตว์ใหม่ ๆ จะมีขนและสิ่งสกปรกติดอยู่ ต่อเมื่อนำมาหมักเอาขนออกและนำหนังสไปตาก น้ำหนักจะลดลง ทั้งนี้ ถ้าขนส่งระหว่างที่ยังมีไคฟอกจะสูง เพราะมีน้ำหนักมากกว่า จึงควรตั้งไกลแหล่งวัตถุดิบเพื่อประหยัดค่าขนส่ง แหล่งวัตถุดิบคือ จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า อุตสาหกรรมฟอกหนังจะมีอยู่มากในกรุงเทพฯ และสมุทรปราการ ทั้งนี้เพราะมีความจำเป็นต้องใช้สารเคมีจำนวนมาก ซึ่งต้องสั่งจากต่างประเทศ หรือสั่งจากกรุงเทพมหานครอีกทอดหนึ่ง ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้มีอันตรายและเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง จึงจำเป็นที่ตั้งไกลแหล่งสารเคมีมากกว่า

นอกจากนี้ ตลาดรับสินค้าประเภทนี้ก็ยังอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการเอง และกรุงเทพมหานครด้วย อุตสาหกรรมฟอกหนังนี้ มีตั้งแต่ขนาดเล็กที่ทำการฟอก ข้อมหนัง และอุตสาหกรรมขนาดกลางที่นำหนังสัตว์ไปทำเปาะ เก้าอี้ มูรณยนต์ ทำกล่อง ตลอดจนถึงโรงงานขนาดใหญ่ที่นำหนังมาตัดทำถุงมือ ทำฟุตบอล และอื่น ๆ เพื่อส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศและในประเทศ ซึ่งโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่กับวัตถุดิบคือ หนังที่ฟอกแล้วจากภายในอำเภอเองคือ โรงงานขนาดเล็กที่ทำการฟอกข้อมอย่างเดียวในตำบลท้ายบ้านและบางปูใหม่

2) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร เป็นการนำเอาอาหารสด เช่น ผลไม้ สัตว์น้ำ และของสดต่าง ๆ มาบรรจุกระป๋อง และแปรรูปเพื่อให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน เพราะสินค้าเกษตรกรรมเน่าเสียได้ง่าย อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารจึงมีความจำเป็นที่ต้อง

ตั้งในแหล่งวัตถุดิบมากที่สุด ปรากฏว่าอำเภอเมืองสมุทรปราการเองก็เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญ ของสินค้าประเภทสัตว์น้ำและผลผลิตเกษตรอื่น ๆ ทำให้มีโรงงานผลิตอาหารกระป๋อง น้ำปลา ปลาเค็ม และอื่น ๆ โรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลทวายบาน และบางปูใหม่ ซึ่งเป็นแหล่ง ประมงและปศุสัตว์สำคัญของอำเภอ

3) อุตสาหกรรมการผลิตที่วัตถุดิบอาจเป็นอันตรายได้ จะตั้งในแหล่งวัตถุดิบ เช่น อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ ยารักษาโรค ยาปราบศัตรูพืช ถ่านไฟฉาย และแบตเตอรี่ เป็นต้น วัตถุดิบเหล่านี้ ต้องสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ และส่งมาโดยทาง เรือเป็นส่วนใหญ่ โดยกองด่านอำเภอเมืองสมุทรปราการไปเทียบท่าเรือกรุงเทพฯ โรงงานเหล่านี้จึงมักตั้งใกล้กรุงเทพฯ และอำเภอพระประแดง คือ บริเวณตำบลสำโรงเหนือ และปากคลองบางปลากด

ข) อุตสาหกรรมที่ควรตั้งใกล้ตลาด

1) อุตสาหกรรมที่เมื่อผลิตแล้ว ผลผลิตมีน้ำหนักมากขึ้น เช่น อุตสาหกรรม ประกอบรถยนต์ เพราะเมื่อนำชิ้นส่วนมาประกอบเข้ากันเป็นรถยนต์ย่อมมีน้ำหนักมาก และมี ขนาดใหญ่ขึ้นด้วย ควรตั้งอยู่ใกล้ตลาด ซึ่งตลาดรับรถยนต์ส่วนใหญ่ก็คือ กรุงเทพมหานคร เมื่อไม่สามารถตั้งในกรุงเทพฯ ได้ พื้นที่ที่ใกล้และสะดวกที่สุดก็คือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการทำซีเมนต์ และอิฐบล็อกก็ทำมีน้ำหนักมากขึ้น เช่นกัน ทำให้ต้องตั้งใกล้ตลาด เพื่อความสะดวกในการขนส่ง ซึ่งกรุงเทพมหานครก็เป็น ตลาดสำคัญเช่นกัน เพราะมีการก่อสร้างมากกว่าที่อื่น การผลิตเหล่านี้บางแห่งยังใช้แรงงาน คนในการทำแบบ และต้องอาศัยแสงแดดในการตากผลผลิตให้แห้ง จึงต้องเลือกตั้งทางเหนือ ของอำเภอที่น้ำทะเลท่วมไม่ถึง อันได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ บางควน ในคลองบางปลากด และปากคลองบางปลากด

2) อุตสาหกรรมที่เมื่อผลิตแล้วสินค้ามีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น อุตสาหกรรมการประกอบรถยนต์ อุตสาหกรรมการผลิตพลาสติก และการผลิตเครื่องใช้ ซึ่งเป็นการนำวัตถุดิบมาประกอบขึ้นเป็นสิ่งใหม่ ซึ่งสินค้าหรือผลผลิตจะมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันไป การขนส่งต้องทำอย่างระมัดระวัง จึงควรตั้งใกล้ตลาดเพื่อประหยัดค่าขนส่ง ซึ่งตลาดที่สำคัญก็คือตลาดกรุงเทพฯ โรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่จึงตั้งอยู่ในตำบลสำโรงเหนือ และปากน้ำ

3) อุตสาหกรรมการผลิตที่ผลผลิตอาจเน่าเสียได้ง่าย เช่น การผลิตอาหารไก่แก๊ว การทำขนม เส้นกวยเตี๋ยว และน้ำแข็ง เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องอยู่ใกล้ตลาด มิเช่นนั้น ผลผลิตอาจเสียหายได้ ตลาดรับผลผลิตเหล่านี้ คือ ตลาดท้องถิ่นในอำเภอเมืองสมุทรปราการเอง โรงงานเหล่านี้จึงมักตั้งในตำบลปากน้ำ และสำโรงเหนือ

4) อุตสาหกรรมการผลิตที่ผลผลิตอาจแตกหักเสียหาย เช่น การผลิตวัสดุก่อสร้าง เสาคอนกรีต เพอร์นิเจอร์ ทำหลอดแก้ว หลอดไฟฟ้า ซึ่งการขนส่งระยะทางไกล ๆ อาจทำให้ผลผลิตได้รับการกระทบกระเทือน อาจแตกหักเสียหายได้ จึงควรตั้งใกล้ตลาดมากที่สุด ตลาดรับผลผลิตเหล่านี้คือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ และกรุงเทพมหานคร และส่วนใหญ่เป็นแหล่งผลิตของบริษัทในกรุงเทพฯ จึงจำเป็นต้องตั้งใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด คือ บริเวณตำบลสำโรงเหนือ

5) อุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นการผลิตเกี่ยวกับผ้าผืน ผ้าถุง และผ้าตัดเครื่องนุ่งห่ม เป็นสินค้าที่ต้องอยู่ในสมัยนิยมมีผู้ผลิตมาก มีการแข่งขันสูงทั้งในคุณภาพและราคา จึงต้องตั้งใกล้ตลาด เพื่อส่งถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว เพื่อประหยัดต้นทุนและรวดเร็วไม่ล่าสมัย อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีการผลิตตั้งแต่ปั่นฝ้ายเป็นค้าย และทอเป็นผ้า ย้อมสี และพิมพ์ลาย โดยมีโรงงานรับช่วงกันเป็นทอด ๆ จึงจัดว่าเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบ และตลาดอย่างไรก็ดี โรงงานขนาดใหญ่บางแห่งก็ทำทุกขบวนการที่กล่าวนี้ ทำให้มีความจำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เป็นแหล่งงานและแหล่งผลิตที่สำคัญ

ความต่อเนื่องของอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการกับบริเวณข้างเคียง

จากสภาพปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมขยายตัวในอำเภอเมืองสมุทรปราการดังกล่าว ได้มาพิจารณาถึงความต่อเนื่องของอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัด และบางส่วนของกรุงเทพมหานคร กว๊านเขตที่จังหวัดสมุทรปราการอยู่ติดกับกรุงเทพฯ และถูกจัดให้เป็นเมืองบริวารรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับจังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี อุตสาหกรรมที่หนาแน่นในกรุงเทพฯ ทางด้านใต้ จึงระบายออกมาสู่เมืองบริวารดังกล่าว ดังนั้น ในปี 2519 อุตสาหกรรมในจังหวัดทั้ง 4 นี้ รวมกัน 12,380 โรงงาน¹ คิดเป็น 61 % ของอุตสาหกรรมทั้งประเทศ (ไม่รวมโรงสีข้าว) โดยส่วนใหญ่ถึง 10,677 โรงงานคิดเป็น 51.9 % อยู่ในกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือจังหวัดสมุทรปราการคิดเป็น 5.9 % นนทบุรี 1.3 % และปทุมธานีคิดเป็น 1.1 % ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมจะหนาแน่นบริเวณทางใต้ของกรุงเทพฯ คือจังหวัดสมุทรปราการเป็นสำคัญ

จังหวัดสมุทรปราการมีอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 1222 โรงงาน โดยอยู่ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ 597 โรงงานคิดเป็น 48.9 % รองลงมาคืออำเภอพระประแดงมี 569 โรงงานคิดเป็น 46.6 % อำเภอบางพลี 30 โรงงานคิดเป็น 2.5 % และอำเภอบางบ่อ 26 โรงงานคิดเป็น 2.1 % โดยอุตสาหกรรมจะหนาแน่นในอำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอพระประแดง บริเวณที่ต่อเนื่องกับเขตพระโขนง และราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร และทางใต้ติดปากอ่าวไทย

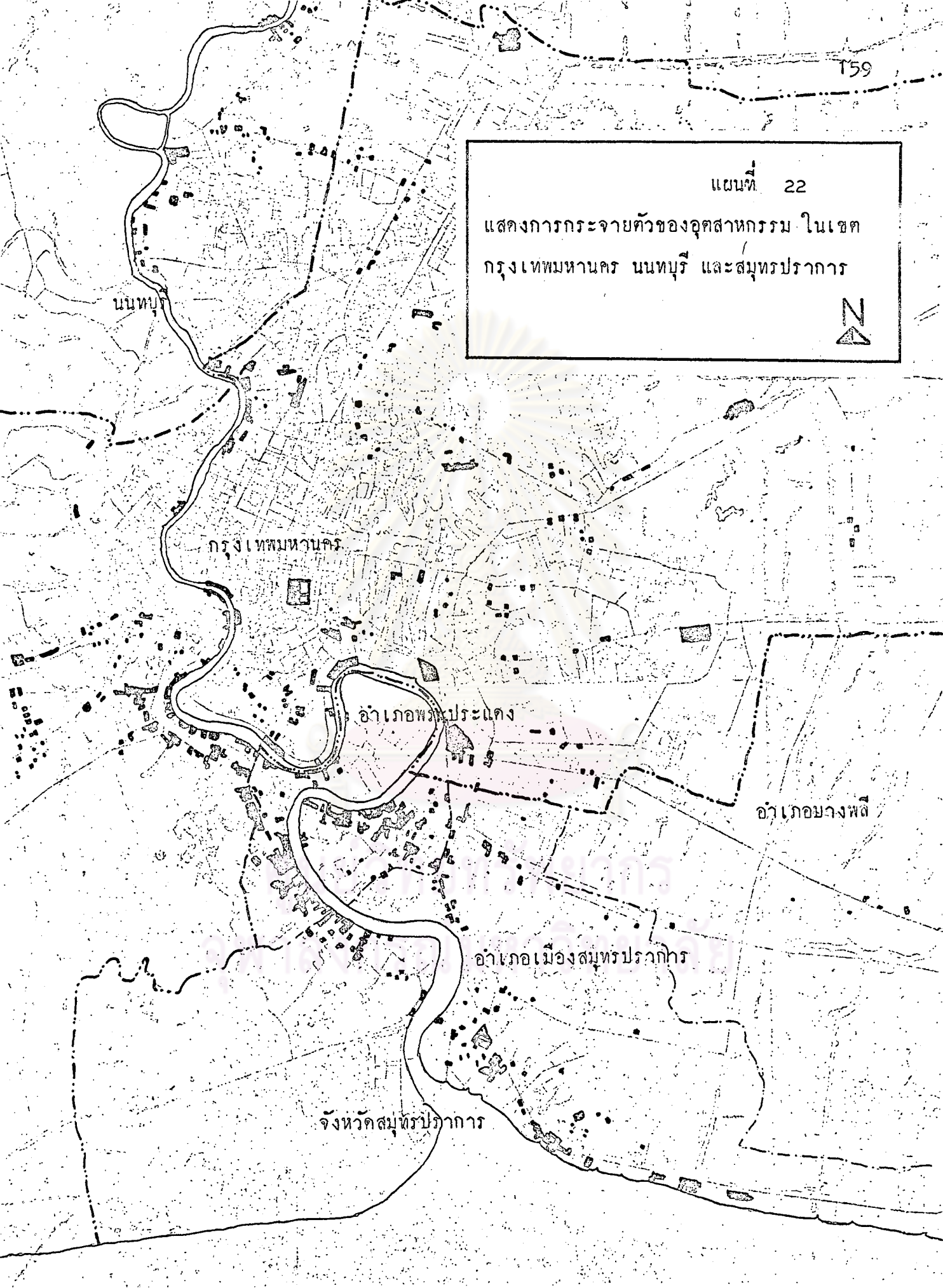
การกระจายตัวของอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการนั้น เป็นการขยายตัวต่อเนื่องมาจาก

---

¹ กรมโรงงานอุตสาหกรรม "สถิติจำนวนโรงงานในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย ปี 2519" (เอกสารโรเนียว)

แผนที่ 22
แสดงการกระจายตัวของอุตสาหกรรม ในเขต
กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ

นนทบุรี

กรุงเทพมหานคร

อำเภอพระประแดง

อำเภอบางพลี

อำเภอเมืองสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการ

กรุงเทพมหานคร โดยจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมจะเกาะกลุ่มอยู่ริมถนน และริมแม่น้ำ เป็นสำคัญ ถนนสายสำคัญที่มีอุตสาหกรรมมากได้แก่ถนนที่อยู่ทางตอนล่างของกรุงเทพฯ ทั้งฝั่งธนบุรีและฝั่งพระนคร โดยทางฝั่งธนบุรีอุตสาหกรรมจะเกาะกลุ่มบริเวณถนนเพชรเกษม ถนนสุขาภิบาล ถนนเจริญนคร ถนนดาวคะนอง และสุขสวัสดิ์ เขตราชบุรีบูรณะ ผ่านเข้ามายังอำเภอพระประแดง ตำบลบางฝั่ง บางครุ และบางจาก และผ่านเข้ามา อำเภอเมืองสมุทรปราการ ตำบลปากคลองบางปลากดในคลองบางปลากด และแหลมฟ้าผ่า ส่วนทางฝั่งพระนครนั้น อุตสาหกรรมจะหนาแน่นบริเวณเขตยานนาวา ถนนสาทร-ประดิษฐ์ ถนนจันทน์ และถนนพระราม 4 เข้าสู่จังหวัดสมุทรปราการ และถนนสุขุมวิท ผ่านบางจาก บางนา เขตพระโขนง เข้าสู่จังหวัดสมุทรปราการ ตำบลสำโรงเหนือ บางเมือง บางควน ปากน้ำ ท้ายบ้าน และบางปู

บริเวณที่มีอุตสาหกรรมหนาแน่นสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 3 บริเวณด้วยกัน คือ

1. บริเวณที่ถนนสุขสวัสดิ์ผ่านได้ตำบลบางฝั่ง บางครุ และบางจาก อำเภอพระประแดง และตำบลปากคลองบางปลากด ในคลองบางปลากด อำเภอเมืองสมุทรปราการ
2. บริเวณสำโรงเหนือและใต้ ชวงถนนสุขุมวิท และปุ้เจ้าสมิงพราย
3. ชวงถนนสมุทรปราการ-บางปะกง ตำบลท้ายบ้าน และบางปูใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ

ทั้ง 3 บริเวณนี้ เป็นเขตอุตสาหกรรมหนาแน่นของจังหวัด สมควรหยิบยกขึ้นมาศึกษาถึงความสัมพันธ์ต่อกันในแง่ของประเภทอุตสาหกรรม

ตาราง 26 แสดงจำนวนโรงงานตามประเภทอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ

ปี 2519

พื้นที่การปกครอง	ประเภทอุตสาหกรรม	อาหาร	สิ่งทอ	แปรรูปไม้กระดาน	เคมี	ยางพลาสติก	เกี่ยวกับหนัง	วัสดุก่อสร้าง	ผลิตภัณฑ์โลหะ	ไฟฟ้า	รวม
อำเภอบางพลี		2	3	5	1	1	-	1	12	5	30
อำเภอบางบ่อ		5	-	11	-	-	-	1	8	1	26
อำเภอพระประแดง											
- ต. บางช้าง		8	3	9	1	7	-	-	-	-	28
- ต. บางครุ		9	79	4	8	5	1	-	36	2	144
- ต. บางจาก		7	30	6	3	4	-	1	20	7	78
- ต. สำโรงใต้		25	29	15	23	26	1	4	133	8	264
- ต. บางหญ้าแพรก		4	1	4	6	2	-	-	15	1	33
- ต. ตลาด		1	-	-	-	-	-	-	1	1	3
- ต. บางหัวเสือ		-	-	1	-	-	-	-	1	-	2
- ต. บางขอม		1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
- ต. ทรงคะนอง		-	-	1	1	1	-	-	-	-	3
- ต. บางบัว		-	-	-	-	-	-	-	15	2	17
อำเภอเมืองสมุทรปราการ											
- ต. สำโรงเหนือ		7	10	36	16	19	1	5	65	8	167
- ต. บางเมือง		2	3	8	3	-	-	-	7	-	23
- ต. ปากน้ำ		5	-	8	-	3	-	-	29	-	45
- ต. ท้ายบ้าน		15	30	9	3	7	55	1	19	5	144
- ต. บางปูใหม่		10	15	2	4	5	34	1	9	1	81

ตาราง 26 แสดงจำนวนโรงงานตามประเภทอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ
ปี 2519 (ต่อ)

พื้นที่การปกครอง	ประเภทอุตสาหกรรม	อาหาร	สิ่งทอ	แปรรูปไม้กระดาน	เคมี	ยางพลาสติก	เกี่ยวกับหนัง	วัสดุก่อสร้าง	ผลิตภัณฑ์โลหะ	ไฟฟ้า	รวม
-	ต. บางปู	-	2	-	2	-	-	1	1	-	6
-	ต. ปากคลองบางปลากด	1	11	2	16	4	2	-	9	4	49
-	ต. ในคลองบางปลากด	3	4	5	2	4	-	1	17	1	37
-	ต. บางโพร้ง	1	1	1	-	-	-	-	3	1	7
-	ต. บางควน	-	1	3	2	2	2	-	6	1	17

จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในบทที่ 4 ที่ทำการวิเคราะห์อุตสาหกรรมหลักของอำเภอเมืองสมุทรปราการ พบว่าอุตสาหกรรมหลักของอำเภอเมืองคือการฟอกหนัง การผลิตวัสดุก่อสร้าง การผลิตเกี่ยวกับไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ อาหาร ยางและพลาสติก ส่วนการผลิตที่ค่อนกว่าของจังหวัดก็คือ การผลิตเกี่ยวกับโลหะและผลิตภัณฑ์จากโลหะ การแปรรูปไม้ และการผลิตเกี่ยวกับสิ่งทอ จึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมที่เด่นของอำเภอพระประแดงก็คือ การผลิตเกี่ยวกับโลหะการแปรรูปไม้ และสิ่งทอ โดยจะกระจายอยู่ในตำบลต่าง ๆ ดังตาราง

จากตาราง อำเภอบางบ่อ เป็นอำเภอที่มีโรงงานน้อยที่สุด และโรงงานส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปไม้ อำเภอบางพลี มีโรงงาน 30 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเกี่ยวกับโลหะ ส่วนอำเภอที่มีอุตสาหกรรมมากก็คืออำเภอเมืองสมุทรปราการและอำเภอ

พระประแดง โดยอำเภอเมืองสมุทรปราการมีการผลิตเกี่ยวกับโลหะมากที่สุดในอำเภอ รองลงมาคือฟอกหนัง สิ่งทอ แปรรูปไม้ อาหาร เคมีภัณฑ์ ยางพลาสติก ไฟฟ้า และวัสดุก่อสร้าง ส่วนอำเภอพระประแดงนั้น มีการผลิตเกี่ยวกับโลหะ และการทอผ้า มากที่สุดในจังหวัด โดยอุตสาหกรรมจะหนาแน่นใน 3 บริเวณดังกล่าว ซึ่งจะพิจารณาทีละบริเวณคือ

1. บริเวณถนนสุขสวัสดิ์ จากตำบลบางငิ้ว บางครุ บางจาก ถึงปากคลองบางปลากด และในคลองบางปลากด อุตสาหกรรมที่เด่นของตำบลบางครุ และบางจาก คือสิ่งทอ ซึ่งมีถึงกว่า 50 % ของอุตสาหกรรมทั้งหมดในบริเวณนี้ และมากกว่าบริเวณอื่นในจังหวัดด้วย รองลงมาคือการผลิตเกี่ยวกับโลหะ อาหาร เคมีภัณฑ์ และไม้เป็นต้น ส่วนตำบลปากคลองบางปลากด และในคลองบางปลากดนั้น อุตสาหกรรมที่เด่นคือการผลิตเกี่ยวกับโลหะ รองลงมาคือเคมีภัณฑ์และสิ่งทอ ซึ่งต่างไปจากตำบลครุ บางจาก

2. บริเวณสำโรงเหนือและสำโรงใต้ โดยบริเวณริมถนนปู่เจ้าสมิงพราย ตำบลสำโรงใต้และบางหญ้าแพรก อุตสาหกรรมส่วนใหญ่กว่า 50 % จะเป็นการผลิตเกี่ยวกับโลหะ รองลงมาคือ สิ่งทอ อาหาร เคมีภัณฑ์ ยางและพลาสติก ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน นอกนั้นก็เป็นการแปรรูปไม้ ไฟฟ้า และวัสดุก่อสร้าง ส่วนตำบลสำโรงเหนือ นั้น การผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตเกี่ยวกับโลหะ เช่นเดียวกัน รองลงมาเป็นการแปรรูปไม้ ห้ากระดาก และพิมพ์หนังสือ รองลงมาคือ การผลิตเกี่ยวกับยาง พลาสติก เคมีภัณฑ์ สิ่งทอ ไฟฟ้า อาหาร และวัสดุก่อสร้าง

3. บริเวณตอนใต้ของจังหวัดคือทะเลโคกแก้ว ช่วงถนนสุขุมวิท บริเวณตำบลท้ายบ้าน และบางปูใหม่ อุตสาหกรรมเด่นของบริเวณนี้คือ การฟอกหนัง และทอผ้า โดยเฉพาะการฟอกหนังนั้นเป็นบริเวณที่มีการฟอกหนังมากที่สุดในอำเภอและในจังหวัดด้วย รองจากนี้คือการทอผ้า การผลิตเกี่ยวกับโลหะ อาหาร ยาง พลาสติก ไม้ และสารเคมีต่างๆ

จากลักษณะเด่นของอุตสาหกรรมใน 3 บริเวณดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมเด่นของจังหวัดคือการผลิตเกี่ยวกับโลหะ การทอผ้า การผลิตเกี่ยวกับหนัง อาหาร แปรรูปไม้ เคมีภัณฑ์ ยางและพลาสติก การที่การผลิตเกี่ยวกับโลหะมีมากนั้น เนื่องจากเป็น

การผลิตเกี่ยวกับเครื่องจักรกล การประกอบรถยนต์ เรือยนต์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งตลาดรับสินค้าที่สำคัญ คือ กรุงเทพมหานคร อุตสาหกรรมดังกล่าวจึงเกาะกลุ่มอยู่รอบ ๆ กรุงเทพฯ ส่วนการทอผ้า นั้น เป็นการผลิตที่มีการขยายตัวรวดเร็วมากเพราะอุตสาหกรรมในระยะแรก ๆ ของแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ได้ส่งเสริมให้มีการลงทุนจากชาวต่างชาติ ซึ่งชาวต่างชาติที่เข้ามาในตอนนั้นส่วนใหญ่เป็นชาวจีนซึ่งถูกจำกัดการผลิตเกี่ยวกับสิ่งทอในประเทศญี่ปุ่น ทำให้หันมาลงทุนเกี่ยวกับสิ่งทอในประเทศไทย ดังนั้นในช่วง พ.ศ. 2503 ถึง 2516 อุตสาหกรรมสิ่งทอจึงขยายตัวอย่างมากในประเทศไทย โดยเฉพาะในบริเวณริมถนนสุขสวัสดิ์ เขตบางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ และพระประแดง และทางฝั่งตะวันออกบริเวณถนนปุณณาสิมพราย สำโรงใต้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกิจกรรมทอผ้าขยายตัวรวดเร็วมากจนเกิดการล้นตลาดทำให้หลังปี 2516 การขยายตัวของอุตสาหกรรมทอผ้าจึงค่อยเบาบางลงอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการได้ขยายตัวมากขึ้นทุกที จนกระทั่งในปี 2515 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการจึงได้มีการขยายตัวอย่างมาก อันเป็นช่วงที่อุตสาหกรรมทอผ้าขยายตัวมาแล้ว อุตสาหกรรมทอผ้าจึงเข้ามาในอำเภอเมืองสมุทรปราการน้อยกว่าอำเภอพระประแดง อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการลงโดยนายทุนจากกรุงเทพฯ ทำให้พยายามเลือกตั้งโรงงานใกล้ ๆ กรุงเทพฯ โรงงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการจึงหนาแน่นบริเวณที่ติดกับกรุงเทพฯ และพระประแดง คือบริเวณตำบลสำโรงเหนือ บางเมือง และปากคลองบางปลากด ส่วนอุตสาหกรรมทางคานไต้หวัน เป็นโรงงานทอผ้า และฟอกหนังเป็นส่วนใหญ่ มีการรวมตัวของอุตสาหกรรมสองประเภทนี้กันเข้า จนเป็นกลุ่มฟอกหนัง และกลุ่มทอผ้าของอำเภอ เหตุที่มีอุตสาหกรรมสองประเภทนี้กันเข้าเพราะรัฐบาลมีนโยบายย้ายอุตสาหกรรมดังกล่าวจากกรุงเทพฯ ออกมาบริเวณนี้

อุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ สามารถจำแนกเป็น 3 บริเวณที่หนาแน่น คือ ทางตอนเหนือช่วงต่อระหว่างกรุงเทพฯ พระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ บริเวณสำโรงเหนือ และสำโรงใต้ และบริเวณบางครุ บางจาก และปากคลองบางปลากด รวมทั้งทางตอนใต้ บริเวณตำบลท้ายบ้าน และบางปูใหม่ โดยอุตสาหกรรมทางเหนือเป็นการ

ขยายตัวมาจากกรุงเทพฯ เป็นสำคัญ ส่วนทางใต้เป็นผลจากการย้ายโรงงานมา เนื่องจากไม่มีวัตถุดิบเองในอำเภอ ทำให้อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการผลิตประเภททุน โดย นายทุนจากกรุงเทพฯ อาศัยวัตถุดิบและตลาดจากกรุงเทพฯ เป็นสำคัญ จึงขาดลักษณะเด่น ของการผลิตเฉพาะอย่างไป มีเพียงตำบลท้ายบ้านและบางปะใหม่เท่านั้นที่เป็นย่านของการ ผลิตเฉพาะอย่าง คือการฟอกหนัง และทอผ้า ซึ่งเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบและตลาดรับช่วง สินค้ากันเป็นทอดๆ ไป ก่อนสู่ตลาดกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวโน้มของอุตสาหกรรมในอนาคต

จากสภาพของอุตสาหกรรมดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการยังเป็นโรงงานขนาดเล็กอยู่ และโรงงานขนาดใหญ่ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งโรงงานขนาดใหญ่นั้นเป็นโรงงานที่มีคนงานมาก มีการลงทุนสูงใช้วัตถุดิบส่วนใหญ่จากต่างประเทศ แม้จะมีเป็นจำนวนน้อย แต่เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นแล้ว นับว่ายังมีมากกว่า จึงจัดเป็นอุตสาหกรรมส่งออกของอำเภอสมควรมีการส่งเสริมให้มีการขยายตัว ส่วนโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กล้วนแล้วจะมีเป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตสินค้าประเภทบริโภคเช่น อาหาร แปรรูปไม้ และการผลิตเกี่ยวกับหนัง เป็นต้น เนื่องจากโรงงานเหล่านี้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และขบวนการในการผลิตไม่ยุ่งยากมาก การลงทุนก็ไม่สูงนัก ทำให้ขยายตัวได้รวดเร็วกว่าการผลิตสินค้าประเภททุน และโรงงานเหล่านี้เป็นโรงงานที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนของผลผลิตและแรงงานในท้องถิ่นด้วย

แนวโน้มของอุตสาหกรรมในอนาคตนั้น พิจารณาได้จากนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการอุตสาหกรรม เพื่อทราบว่า รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนหรือจำกัดอุตสาหกรรมประเภทใด และจากข้อกำหนดด้านที่ตั้งของอุตสาหกรรมเพื่อทราบทิศทางการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคต

1. นโยบายด้านอุตสาหกรรม

ก) อุตสาหกรรมการผลิตสายไฟฟ้า (ประกาศปี 2513) ให้ใช้ทองแดงเส้นหรืออลูมิเนียมเส้น ที่ผลิตภายในประเทศ

ข) อุตสาหกรรมจักรยานยนต์ (ประกาศปี 2520) ให้โรงงานที่ดำเนินการอยู่แล้ว ใช้ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ที่ผลิตได้ในประเทศไทยอย่างน้อย 50 % ของมูลค่ารวมของวัสดุส่วนประกอบทั้งหมด และให้เพิ่มเป็น 70 % ภายในกำหนดเวลา 2 ปี หลังจากเปิดดำเนินการ ส่วนโรงงานที่เปิดใหม่ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศไม่ต่ำกว่า 70 %

ค) อุตสาหกรรมแหและอวน (ประกาศปี 2515) มีนโยบายให้อุตสาหกรรมแหและอวนขยายต่อไป และผู้จะขออนุญาตตั้งใหม่ต้องเป็นโรงงานของบุคคลสัญชาติไทย

ง) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์นมสด (ประกาศปี 2516) กำหนดให้โรงงานผลิตนมไขมันที่ผลิตไคภายในประเทศ

จ) อุตสาหกรรมทอผ้า (ประกาศปี 2519) อุตสาหกรรมทอผ้า นั้นจะอนุญาตให้ตั้งและขยายได้ เฉพาะรายที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีโรงงานทอผ้าอยู่มากแล้ว

ฉ) อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ (ประกาศปี 2517) โรงงานประกอบรถยนต์ซึ่งดำเนินการอยู่แล้ว ต้องใช้ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ที่ผลิตในประเทศเป็นมูลค่าอย่างน้อยร้อยละ 25 ของมูลค่ารวมของวัสดุส่วนประกอบทั้งหมด ยกเว้นเฉพาะแอสซีบลี่ที่มีเครื่องยนต์ที่ติดตั้งสำหรับรถยนต์ให้ใช้ส่วนประกอบในประเทศไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 15 ของมูลค่ารวมของวัสดุส่วนประกอบทั้งหมด

อนึ่ง การขออนุญาตตั้งโรงงาน ต้องเป็นโรงงานที่ประกอบรถยนต์ได้ไม่น้อยกว่าวันละ 30 คัน และต้องมีโครงการลงทุนในเครื่องจักรและอาคารสิ่งก่อสร้างเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 20 ล้านบาท

ช) อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ย (ประกาศปี 2517) เนื่องจากยังมีโรงงานปุ๋ยอยู่น้อย และการผลิตปุ๋ยเป็นประโยชน์ต่อการเกษตรทั้งในประเทศและประเทศข้างเคียงควยจึงอนุญาตให้ตั้งโรงงานปุ๋ยได้โดยไม่จำกัด แต่โรงงานขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งยังไม่รวมค่าที่ดินและเงินทุนหมุนเวียน จักต้องได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเสียก่อน

ซ) อุตสาหกรรมผลิตแก้ว (ประกาศปี 2520) สำหรับโรงงานที่มีกำลังผลิตทั้งหมด เกินกว่าร้อยละ 5 ขึ้นไป จะต้องผลิตขวดชาเพื่อสนองความต้องการของตลาดควย

และจะต้องมีคนไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่า 75 % ของเงินทุนจดทะเบียน และจะไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน

๓) อุตสาหกรรมรีดโลหะ อลูมิเนียมรูปหน้าตัด (ประกาศปี 2520) กระทรวงอุตสาหกรรมจะพิจารณาให้ตั้งและขยายเฉพาะในรายที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และเป็นโรงงานผลิตเพื่อจำหน่ายต่างประเทศเท่านั้น

จากนโยบายอุตสาหกรรมที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า แนวทางของอุตสาหกรรมในอนาคตกั้น รัฐบาลจะมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมซึ่งยังมีอยู่น้อย คือการทำแห อวน และ ปู เพื่อใช้ในการประมง และเพาะปลูก ให้ขยายตัวได้โดยไม่มีขีดจำกัด และสนับสนุนอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิมให้ใช้วัตถุดิบจากการเหมืองแร่และเกษตรกรรม กล่าวคือ การผลิตสายไฟฟ้าให้ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งสิ้น และการผลิตนม ก็ให้ใช้น้ำนมในประเทศ อันจะทำให้ผลผลิตเกษตรมีตลาดมากขึ้น

นอกจากนี้อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ ก็ให้ลดจำนวนลง และให้หันมาใช้วัตถุดิบในประเทศมากขึ้น กล่าวคือ การประกอบรถยนต์ให้ใช้วัตถุดิบในประเทศ 15 % การประกอบรถจักรยานยนต์ ให้ใช้วัตถุดิบในประเทศ 70 % ส่วนอุตสาหกรรมทอผ้าและโลหะซึ่งมีอยู่จำนวนมากแล้ว ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะไม่อนุญาตให้ตั้งขึ้นใหม่อีก จะตั้งได้เฉพาะรายที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนที่รัฐบาลเห็นสมควรเท่านั้น จะเห็นได้ว่าในอนาคต อุตสาหกรรมที่จะขยายตัวสูงจะเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม และเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นหลัก

2. ทิศทางการขยายตัวของอุตสาหกรรม

ในค่านิศทางการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ปรากฏว่าโรงงานผลิตสินค้าประเภททุนจะรวมตัวอยู่ในบริเวณท่าบลำโรงเหนือ และปากคลองบางปลากด เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการผลิตสินค้าประเภทเพื่อการบริโภคนั้น จะเกาะกลุ่มบริเวณตำบลท้ายบ้าน

และบางปูใหม่ ซึ่งมีการทำประมงและปลูสัตว์มาก

ทิศทางในการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคตนั้น ต้องมีการกำหนดที่ตั้งของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ไว้ ว่าอุตสาหกรรมใดสมควรตั้งในที่ใด และห้ามตั้งในที่ใด ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้น เพื่อกำหนดที่ตั้งของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ โดยแบ่งโรงงานออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน ดังนี้คือ

1. โรงงานประเภท ก. เป็นโรงงานขนาดเล็กที่มีการประกอบกิจการโดยไม่ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือเป็นพิษเป็นภัยต่อชุมชน และสภาพแวดล้อม เป็นโรงงานที่ตั้งได้ทั่วไป ในเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นและหมู่บ้านชานเมือง
2. โรงงานประเภท ข. เป็นโรงงานขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ซึ่งสามารถที่จะป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือเป็นพิษต่อชุมชน และสภาพแวดล้อมได้ โรงงานประเภทนี้อาจตั้งอยู่ได้ทั่วไปโดยต้องมีบริเวณ หรือสถานที่ที่เหมาะสมในเขตที่อยู่อาศัยเบาบาง และหนาแน่นมากในย่านพาณิชยกรรม และหมู่บ้านชานเมือง
3. โรงงานประเภท ค. เป็นโรงงานที่อนุญาตให้ตั้งได้โดยต้องไม่อยู่ใกล้เขตชุมชน หรือเป็นอุปสรรคต่อการคมนาคมขนส่ง

โรงงานประเภท ข. และ ค. นี้เป็นโรงงานที่ต้องมีบริเวณหรือสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นโรงงานขนาดกลาง มีคนงานไม่เกิน 20 คน เครื่องจักรไม่เกิน 30 - 50 แรงม้า ได้แก่ การผลิตเครื่องปรุ ง ฟอกย้อม พับสี ฟอกหนัง สารเคมีบางชนิด

ยา คอนกรีต หล่อหลอมรีดเหล็ก และทำหลอดไฟฟ้า

4. โรงงานประเภท ง. เป็นโรงงานที่อนุญาตให้ตั้งได้เฉพาะนอกเขตผังการ

ใช้ที่ดิน

โรงงานประเภท ง. ที่ต้องตั้งเฉพาะนอกเขตผังการใช้ที่ดินนี้ ได้แก่ โรงงานผลิตน้ำมัน ผลิตอาหารสัตว์ ผลิตแห อวน สารเคมี ปุ๋ย สี กลิเซอรีน เครื่องสำอางค์ พลาสติก กระเบื้องเคลือบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อีฐ กระเบื้อง และวัตถุทนไฟ

สรุป

อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคนั้น เป็นอุตสาหกรรมที่มีอยู่จำนวนมากในอำเภอ และเป็นอุตสาหกรรมที่อนุญาตให้ตั้งได้ทั่วไป ยกเว้นการผลิตแห อวน น้ำมัน และอาหารสัตว์ จะให้ตั้งได้เฉพาะบริเวณนอกเขตผังการใช้ที่ดิน การผลิตสินค้าบริโภคนี้รัฐส่งเสริมให้ขยายตัวได้ ยกเว้นการผลิตสิ่งทอซึ่งมีอยู่จำนวนมากแล้ว รัฐบาลจะไม่ส่งเสริมให้มีการขยายตัวอีก ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่น ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อยนั้น รัฐบาลสนับสนุนให้มีการขยายตัวได้โดยไม่จำกัด แต่มีเงื่อนไขว่าต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้มากขึ้น อุตสาหกรรมดังกล่าวจะอนุญาตให้ตั้งได้เฉพาะบริเวณที่ชุมชนไม่หนาแน่น และบริเวณนอกผังการใช้ที่ดิน อันได้แก่ ตำบลบางปูใหม่และบางปู

ในอนาคตคาดว่า อุตสาหกรรมจะขยายตัวไปทางใต้ ตามถนนสุขุมวิท ช่วงตำบลท้ายบาง บางปู และบางปูใหม่ นอกจากนี้บริเวณถนนสุขุมสวัสดิ์ ช่วงตำบลปากคลองบางปลากด และตำบลในคลองบางปลากด ก็มีอุตสาหกรรมหนาแน่นทั้งอุตสาหกรรมประเภทอื่น และเพื่อการบริโภคจึงคิดว่าจะเป็นพื้นที่รับการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคต ส่วนตำบลสำโรงเหนือ บางเมือง บางควน และปากน้ำ นั้น มีความเป็นเมืองสูงชันทุกที่ กล่าวคือ เป็นชุมชนที่หนาแน่นขึ้น มีการค้า และบริการขยายตัวมาก เชื่อว่าในอนาคต

อุตสาหกรรมจากบริเวณดังกล่าวจะต้องย้ายมาทางใต้ บริเวณท้ายบ้าน บางปูใหม่ และบางปู มากขึ้น

การทรามบทบาทของอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ทำให้ทราบแนวโน้มของการขยายตัวของอุตสาหกรรม อันจะทำให้ทราบว่าในอนาคตอำเภอเมืองสมุทรปราการจะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด เพราะอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงสร้างของอำเภอเปลี่ยนไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย